

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

UUR

POMŮCKA K UPLATŇOVÁNÍ CELOSTÁTNÍCH PRIORIT POLITIKY ÚZEMNÍHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY

(ve znění závazném od 1. 3. 2025)

www.mmr.gov.cz

Rozvoj ve všech oblastech

**POMŮCKA K UPLATŇOVÁNÍ CELOSTÁTNÍCH PRIORIT
POLITIKY ÚZEMNÍHO ROZVOJE České republiky
(ve znění závazném od 1. 3. 2025)**

tj.

Politiky územního rozvoje České republiky 2008, schválené usnesením vlády ze dne 20. července 2009 č. 929, ve znění Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 15. dubna 2015 č. 276, Aktualizace č. 2 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 2. září 2019 č. 629, Aktualizace č. 3 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 2. září 2019 č. 630, Aktualizace č. 5 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 17. srpna 2020 č. 833, Aktualizace č. 4 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 12. července 2021 č. 618, Aktualizace č. 6 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 19. července 2023 č. 542, Aktualizace č. 7 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 7. února 2024 č. 89, Změny č. 9 Politiky územního rozvoje České republiky schválené usnesením vlády ze dne 29. 1. 2025 č. 64.

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

POMŮCKA K UPLATŇOVÁNÍ CELOSTÁTNÍCH PRIORIT POLITIKY ÚZEMNÍHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY

(ve znění závazném od 1. 3. 2025)

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Odbor územního plánování
Staroměstské náměstí 6
110 00 Praha 1
www.mmr.gov.cz

Ústav územního rozvoje

Jakubské náměstí 3
602 00 Brno
www.uur.cz

Praha, Brno, červen 2025

OBSAH

1.	ÚVOD	4
2.	ÚČEL POMŮCKY	5
3.	KE KAPITOLE CELOSTÁTNÍ PRIORITY ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ“	6
	Obecně	6
	Výklad k jednotlivým prioritám – čl. (14) až čl. (32) PÚR ČR	7
4.	POUŽITÉ ZDROJE.....	55
5.	SEZNAM ZKRATEK.....	56
	Příloha č. 1: Hospodářsky a sociálně ohrožená území	57

1. ÚVOD

Dne 29. ledna 2025 vláda ČR svým usnesením č. 64 schválila Změnu č. 9 Politiky územního rozvoje České republiky. Předmětem Změny č. 9 Politiky územního rozvoje České republiky je vymezení dvou nových specifických oblastí. První oblastí je specifická oblast, která vymezuje oblasti nezbytné pro příspěvek ČR k celkovému cíli EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 z hlediska rozvoje výroby energie z energie slunečního záření. Druhou oblastí je specifická oblast, která vymezuje oblasti nezbytné pro příspěvek ČR k celkovému cíli EU v oblasti obnovitelných zdrojů energie do roku 2030 z hlediska rozvoje výroby energie z větrné energie. Tyto specifické oblasti vymezují území s potenciálem pro rozvoj výroby energie z obnovitelných zdrojů energie (z energie slunečního záření a z větrné energie).

Dále Změna č. 9 Politiky územního rozvoje České republiky uvádí dle § 318 odst. 4 zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů Politiku územního rozvoje České republiky do souladu s tímto stavebním zákonem.

V současné době je platná **Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 3. 2025)**, tj. PÚR ČR ve znění Aktualizací č. 1, 2, 3, 4, 5, 6 a 7 a Změny č. 9 (dále jen „Politika územního rozvoje ČR“ nebo též jen „PÚR ČR“). Její uplatňování je stanoveno:

- zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „stavební zákon“ nebo též jen „SZ“) a vyhláškou č. 157/2024, o územně plánovacích podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu (dále jen „vyhláška č. 157/2024 Sb.“).
- výše uvedeným usnesením vlády, které ukládá členům vlády a vedoucím ostatních ústředních orgánů státní správy
 - o dodržovat platnou Politiku územního rozvoje České republiky, po Změně č. 9, při zpracování koncepčních dokumentů v působnosti jimi řízených ministerstev a úřadů,
 - o plnit úkoly stanovené platnou Politikou územního rozvoje České republiky, po Změně č. 9,
 - o zohledňovat ve stanoviscích k zásadám územního rozvoje splněné úkoly z platné Politiky územního rozvoje České republiky, po Změně č. 9.

Dle ustanovení § 70 odst. 3 stavebního zákona je PÚR ČR závazná pro pořizování a vydávání územně plánovací dokumentace.

Text PÚR ČR je vzhledem k jeho normativní povaze stručný a blíží se spíše právnímu předpisu.

Proto bylo již po schválení PÚR ČR 2008 rozhodnuto o zpracování pomůcky, která by měla vysvětlit jednotlivá ustanovení celostátních priorit územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území a sjednotit jejich výklad. Tuto pomůcku bylo nutno aktualizovat po schválení Aktualizace č. 1 PÚR ČR v roce 2015 vzhledem k úpravám znění některých priorit a stanovení několika nových priorit.

Aktualizacemi č. 2 a 3 PÚR ČR nebyly celostátní priority územního plánování změněny, tato pomůcka byla aktualizována v místech, kde po novelách zákona č. 183/2006 Sb. a vyhlášky č. 500/2006 Sb. došlo ke změnám legislativy od poslední aktualizace pomůcky.

Aktualizací č. 5 PÚR ČR také nebyly celostátní priority měněny, od doby úpravy pomůcky po Aktualizacích č. 2 a 3 PÚR ČR byl zákon č. 183/2006 Sb. novelizován, ale změny se této pomůcky nedotkly. Nedošlo ani k legislativním změnám vyhlášek č. 500/2006 Sb. a č. 501/2006 Sb., o obecných požadavcích na využívání území, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 501/2006 Sb.“), a proto nebylo třeba tuto pomůcku aktualizovat.

Pomůcka byla upravena po Aktualizaci č. 4 PÚR ČR, protože jí byly některé celostátní priority dotčeny a od doby Aktualizace č. 5 PÚR ČR byl také novelizován zákon č. 183/2006 Sb. Byla novelizovaná i vyhláška č. 501/2006 Sb., ale její změny se pomůcky nedotkly.

Aktualizací č. 6 a 7 PÚR ČR nebyly celostátní priority územního plánování měněny.

Pomůcka byla upravena po Změně č. 9 PÚR ČR, vzhledem k nabytí účinnosti nového stavebního zákona, (zákona č. 283/2021 Sb.), a jeho plné aplikovatelnosti. Pomůcku, stejně jako PÚR ČR, bylo tedy nutné dát do souladu s tímto stavebním zákonem.

Poznámka:

Aktualizace č. 5 PÚR ČR byla vládou schválena před Aktualizací č. 4 PÚR ČR.

Změna č. 9 PÚR ČR byla vládou schválena před Změnou č. 8 PÚR ČR.

2. ÚČEL POMŮCKY

V čl. (11) PÚR ČR je uvedeno, že celostátní priority územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území (dále také jen „priority“) podle § 70 stavebního zákona určují požadavky na konkretizaci obecně formulovaných cílů a úkolů územního plánování. Pomůcka napomáhá k určení a konkretizaci způsobu naplňování priorit v územně plánovací činnosti krajů a obcí.

Pomůcka je určena pracovníkům veřejné správy, především pořizovatelům územně plánovacích dokumentací (ÚPD), a projektantům ÚPD, pracovníkům krajských úřadů, kteří uplatňují stanoviska k návrhu územního plánu, pracovníkům úřadů územního plánování, členům zastupitelstev krajů a obcí, kteří vydávají ÚPD a jejichž povinností je dbát na to, aby byla v souladu s PÚR ČR, a další odborné veřejnosti.

Rovněž by měla sloužit pracovníkům státní správy, kteří se podílejí na zpracování resortních koncepcí, které mají průmět do území.

Pořizovatelé musí zkontrolovat, zda v rámci územně plánovací činnosti je kromě zohlednění jednotlivých priorit v ÚPD také v jejich odůvodnění popsáno, jak byla priorita zohledněna – jak byla uplatněna v návrhu ÚPD, a to včetně odůvodnění (případně že nebyla zohledněna, pokud řešené území nemá předpoklady pro její uplatnění).

Výklad k jednotlivým prioritám (viz kapitola 3. pomůcky) je u každé priority strukturován následně:

Číslo článku PÚR ČR s citací priority (uvedena v rámečku).

Vysvětlení pojmů a komentář – v této části je proveden podrobnější výklad textu příslušné priority, zahrnující východiska pro prioritu (z evropských a jiných dokumentů), definice, případně charakteristiky pojmů uvedených ve znění priority. Text tohoto odstavce vychází také z odůvodnění priority uvedeného v „Odůvodnění k návrhu Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje ČR“ (tj. „Aktualizace č. 1 Politiky územního rozvoje ČR“, část IV.) a „Odůvodnění k návrhu Aktualizace č. 4 Politiky územního rozvoje České republiky“ (Kapitola 2 – Republikové priority).

Způsob naplňování priority v územně plánovací činnosti krajů / obcí obsahuje doporučený způsob pro naplňování priority v územně plánovací činnosti krajů / obcí. V textu této části jsou uváděny odkazy na části legislativy související s územně plánovací činností, v rámci nichž se může konkrétní priorita v ÚPD uplatnit.

Pozn.: Nejsou zde uváděny vazby na speciální zákony. Stejně tak neobsahuje pomůcka citace částí legislativy.

Možná vazba priority na koncepcie resortů – v tomto odstavci je uvedeno, kde je to možné a/nebo účelné, pro které koncepce resortu může priorita sloužit jako podklad.

Vazba na jiné priority je uvedena proto, že některé priority PÚR ČR spolu navzájem souvisejí. Odkaz na další priority umožňuje pochopit konkrétní prioritu v širších souvislostech. Podrobněji viz kapitola 3., část „Obecně“.

Citace z dokumentů, které se vztahují k prioritě. Protože pomůcka přináší stručné informace o východiscích při formulování priorit, které respektují příslušné evropské dokumenty [jsou to zejména Nová lipská charta, Územní agenda EU 2030, Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP), Úmluva Rady Evropy o krajině, Řídící principy trvale udržitelného rozvoje evropského kontinentu, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013], případně jiné dokumenty, uvádí tam, kde je to možné a/nebo účelné, doslovné citace, související s jednotlivými prioritami. Z národních dokumentů vztahujících se k prioritám jsou uvedeny citace z Koncepce rozvoje venkova.

3. KE KAPITOLE „CELOSTÁTNÍ PRIORITY ÚZEMNÍHO PLÁNOVÁNÍ PRO ZAJIŠTĚNÍ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ÚZEMÍ“

Obecně

Stavební zákon v ustanovení § 38 formuluje obecně cíle územního plánování a v ustanovení § 39 formuluje obecně úkoly územního plánování, kterými jsou tyto cíle v územně plánovací činnosti naplňovány.

V průběhu dlouhodobé platnosti stavebního zákona se pochopitelně mění a vyvíjejí podmínky území a v návaznosti na to se mohou měnit i požadavky na uplatňování cílů a úkolů územního plánování v územně plánovací činnosti.

Z tohoto důvodu stavební zákon ukládá, že se pravidelně jednou za 4 roky vyhodnocuje uplatňování PÚR ČR [§ 71d odst. 2 SZ] včetně uplatňování stanovených celostátních priorit územního plánování pro zajištění udržitelného rozvoje území České republiky [§ 71 odst. 1 písm. a) SZ a příloha č. 5 SZ, odst. 1 písm. a)] a to s ohledem na aktuální problémy udržitelného rozvoje území České republiky, kterým je zapotřebí věnovat zvýšenou pozornost. Pro řadu priorit jsou některá témata společná, a proto je nutné jejich uplatňování ve vzájemných souvislostech. Jedná se např. o vytváření předpokladů pro vyvážený vztah podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území, který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích; to je pro udržitelný rozvoj území (definice tohoto pojmu viz § 38 odst. 1 SZ), jako vztah ochrany a rozvoje hodnot území obecně a krajiny speciálně, vytváření podmínek pro kvalitní život – dobré životní prostředí, vývoj sídelní struktury / osídlení, venkov (venkovské osídlení a oblasti, jejich souvislosti s městy), zlepšení dopravní dostupnosti území, která má pro udržitelný rozvoj zásadní význam.

Míra uplatnění každé priority závisí na charakteru konkrétního území, na tom, jaký vztah územních podmínek byl zjištěn v rozboru udržitelného rozvoje území, zpracovaném v územně analytických podkladech (dále jen ÚAP) krajů a obcí.

Současně s návrhem zásad územního rozvoje se zpracovává vyhodnocení vlivů na udržitelný rozvoj území, pokud dotčený orgán ve svém stanovisku uplatnil požadavek na posouzení vlivů na životní prostředí, nebo nevyloučil významný vliv na evropsky významnou lokalitu či ptačí oblast, (dle přílohy 4 SZ), kde musí být v bodě 4 posouzení naplnění priorit územního plánování, jež byly schváleny v PÚR ČR. Stejná povinnost je v případě územního plánu. Pro splnění tohoto požadavku má zásadní význam kvalita zpracování územně analytických podkladů krajů a obcí.

Součástí zásad územního rozvoje je koncepce rozvoje území kraje a rozvoje a ochrany jeho hodnot, včetně koncepce sídelní struktury, která zohledňuje priority obsažené v PÚR ČR [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a)].

Textová část odůvodnění zásad územního rozvoje, územního plánu (dle přílohy č. 7 a 8 SZ) obsahuje vyhodnocení souladu s PÚR ČR, tedy i s celostátními prioritami, které jsou v ní obsažené.

Priority nejen ukládají povinnosti, ale umožňují dané řešení v ÚPD obhájit. Mohou sloužit také jako opora v argumentaci proti jinému věcnému řešení v ÚPD.

Výklad k jednotlivým prioritám – čl. (14) až čl. (32) PÚR ČR

ČL. (14)

Ve veřejném zájmu chránit a rozvíjet přírodní, civilizační a kulturní hodnoty území, včetně urbanistického, architektonického a archeologického dědictví. Zachovat ráz jedinečné urbanistické struktury území, struktury osídlení a jedinečné kulturní krajiny, které jsou výrazem identity území, jeho historie a tradice. Tato území mají značnou hodnotu, např. i jako turistické atraktivity. Jejich ochrana by měla být provázána s potřebami ekonomického a sociálního rozvoje v souladu s principy udržitelného rozvoje. V některých případech je nutná cílená ochrana míst zvláštního zájmu, v jiných případech je třeba chránit, respektive obnovit celé krajinné celky. Krajina je živým v čase proměnným celkem, který vyžaduje tvůrčí, avšak citlivý přístup k vyváženému všestrannému rozvoji tak, aby byly zachovány její stěžejní kulturní, přírodní a užité hodnoty.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Při uplatňování této priority je nezbytná znalost hodnot území. Hodnoty není možné stanovovat libovolně a účelově, jejich zjištění je úkolem ÚAP. Uplatňování této priority souvisí s úkoly územního plánování uvedenými v § 39 stavebního zákona.

V „Úmluvě Rady Evropy o krajině“ jsou obsaženy požadavky definovat „cílové kvality krajiny“.

Kraje stanovují cílové kvality krajin v ZÚR.

V obsahu ÚAP, dle přílohy č. 1 vyhlášky 157/2024 Sb. v položce č. 23 a 24 jsou sledovanými jevy "krajinný ráz" a "krajina a krajinný okrsek".

Z textu priority vyplývá požadavek na vyvážený vztah územních podmínek pro udržitelný rozvoj území, tedy skutečnost, že nelze uplatňovat jednostranné přístupy, které zdůrazňují pouze konzervaci stávajícího stavu území a jeho hodnot, ale že je nutno zvažovat a využívat postupy, které dále umožňují zachovat pracovní příležitosti pro obyvatele v území a tím i zachovat osídlení území.

Priorita směřuje k zachování a obnově přírodních, kulturních i civilizačních hodnot krajiny, jejichž ochrana je veřejným zájmem a je předpokladem plnohodnotného života každého člověka. Proto je třeba zajistit koncepční a vyvážený přístup k rozvoji každého území, který bez znalosti hodnot, limitů, rizik a potenciálu daného území nelze zajistit.

Rozhodující vliv na rozvoj území má územně plánovací činnost. Základním využitelným odborným podkladem jsou územně plánovací podklady. Koordinace veřejných i soukromých zájmů v území je zodpovědností zpracovatelských týmů územně plánovacích dokumentací i komplexních pozemkových úprav v součinnosti s pořizovateli těchto dokumentací, dotčenými vlastníky i veřejností. Významný vliv na stav území a zachování jeho hodnot mají orgány i veřejnost dotčená ve stavebních řízeních.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Na základě ÚAP kraje je nutné v ZÚR:

- vymezit krajiny a stanovit jejich cílové kvality podle Úmluvy Rady Evropy o krajině včetně územních podmínek pro jejich zachování nebo dosažení [§ 77 odst. 2 písm. f) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. h)],
- zpracovat výkres krajin, pro které se stanovují cílové kvality [příloha č. 7 SZ, část I, odst. 3 písm. c)].

ZÚR v nadmístních souvislostech zpřesňuje a rozvíjí cíle a úkoly územního plánování v souladu s PÚR ČR a územním rozvojovým plánem a určuje strategii pro jejich naplňování [§ 78 odst. 1 SZ], je-li to účelné, ZÚR řeší další záležitosti, které přesahují svým významem nebo rozsahem území obce [§ 78 odst. 2 SZ] tedy např.

- identifikují části území kraje s charakteristickou jedinečnou strukturou (např. urbanistickou, sídelní, krajinnou)
- určují, v které části území je nutná cílená ochrana a ve kterých případech je zapotřebí obnova krajinných celků

Pro území kraje musí ZÚR:

- stanovit koncepci rozvoje území kraje a rozvoje a ochrany jeho hodnot [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a)];
- stanovit územní podmínky koncepce ochrany a rozvoje jejich hodnot, tyto podmínky promítnout do požadavků na koordinaci územně plánovací činnosti obcí a na řešení v územně plánovacích dokumentacích obcí [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. k)]. Jedná se zejména o stanovení nadmístních požadavků do zadání územních plánů jednotlivých obcí [příloha č. 4 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 157/2024 Sb.].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Pro uplatnění této priority v územním plánu je zásadní zohlednění širších souvislostí okolí obce, které se promítnou do zadání územního plánu a to zejména:

- *upřesnění požadavků vyplývajících z politiky územního rozvoje a*
- *upřesnění požadavků vyplývajících z územního rozvojového plánu a územně plánovací dokumentace vydané krajem [§ 73 odst. 4 a 5 SZ, § 80 odst. 3 SZ].*

Uvedený požadavek musí být v zadání formulován konkrétně. Zásadní význam má nalezení shody v názoru na to, co jsou hodnoty území obce, co je charakteristickým výrazem identity urbanistické struktury obce, struktury osídlení a krajiny, jejíž je správní území obce součástí. Expertní posudek nebo názor pracovníka veřejné správy tedy nemůže plně nahradit vnímání krajiny obyvatelstvem, které v ní žije a hospodaří. Právě v tomto smyslu je třeba také posuzovat a hodnotit případné připomínky občanů, podané k návrhu zadání směřující k ochraně hodnot území a případně návrh zadání upravit.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MŽP, MMR a MK.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14a, 16, 20, 20a, 21, 22, 31.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (14)

Úmluva Rady Evropy o krajině

Podle čl. 5 Úmluva Rady Evropy o krajině se Česká republika zavázala:

- a) právně uznat krajinu jako základní složku prostředí, v němž lidé žijí, jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity;*
- b) zavést a provádět krajinné politiky, zaměřené na ochranu, správu a plánování krajiny, prostřednictvím přijetí specifických opatření uvedených v článku 6;*
- c) zavést postupy pro účast veřejnosti, místních a regionálních orgánů a jiných stran, které jsou zainteresovány na definování a provádění krajinných politik zmiňovaných v písmenu b) výše;*
- d) začlenit krajinu do svých politik regionálního rozvoje a územního plánování, a do své kulturní, environmentální, zemědělské, sociální a hospodářské politiky, jakož i do ostatních politik s možným přímým či nepřímým dopadem na krajinu.*

Z čl. 6. C. „Vymezení a hodnocení“ vyplývá:

Za aktivní účasti zainteresovaných stran, v souladu s článkem 5 písm. c), a za účelem zlepšení úrovně znalosti svých krajin se každá smluvní strana zavazuje:

- a) I vymežit vlastní krajiny na celém svém území;*
II analyzovat jejich charakteristiky, síly a tlaky, které je mění;
III sledovat jejich změny;
- b) vyhodnotit takto vymezené krajiny s ohledem na zvláštní hodnoty, které jsou jim připisovány zainteresovanými stranami a dotčeným obyvatelstvem.*

Z čl. 6. D „Cílové kvality krajiny“:

Každá smluvní strana se zavazuje, po konzultaci s veřejností v souladu s článkem 5 písm. c), pro vymezené a hodnocené krajiny definovat cílové kvality krajiny.

V čl. 1 Úmluvy Rady Evropy o krajině je krajina definována jako:

Část území, jak je vnímána lidmi, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.

Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP)

(151) Kulturní krajiny přispívají svojí originalitou k místní a regionální identitě a odrážejí historii a vztah lidstva a přírody. Mají značnou hodnotu, například jako turistické atrakce. Ochrana těchto krajin má velký význam, nesmí však znemožňovat ekonomické využití, nebo mu nadměrně bránit. V některých případech je nutná cílená ochrana míst zvláštního zájmu. V jiných případech je třeba chránit resp. obnovit celé krajinné celky. Způsob zemědělské praxe bývá často nejdůležitějším aspektem při odvracení destrukce kulturních krajin.

ČL. (14a)

Při plánování rozvoje venkovských území a oblastí ve vazbě na rozvoj primárního sektoru zohlednit ochranu kvalitních lesních porostů, vodních ploch a kvalitní zemědělské, především orné půdy a ekologických funkcí krajiny.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Rozvoj primárního sektoru a ochrana kvalitní orné půdy a ekologických funkcí krajiny jsou v ČR významné, protože v uplynulých letech došlo k podstatnému snížení rozsahu zemědělské, především orné půdy a poškození lesních porostů.

Primární sektor zahrnuje činnosti spojené se získáváním základních surovin – lov, rybolov, zemědělství, lesnictví a těžba surovin. V této prioritě se jedná především o rozvoj venkovských oblastí zohledňující nejen zemědělskou výrobu, těžbu atd., ale i ochranu zemědělské půdy, lesní půdy a vodních ploch, a s tím související ochranu ekologických funkcí krajiny.

Jednotná definice venkovské oblasti / venkovského území neexistuje. Aby bylo možno provést alespoň charakteristiku pojmu pro účely této pomůcky, jsou níže uvedeny definice z různých zdrojů.

Venkovská oblast – vymezená oblast s jasně definovanými hranicemi (například správní hranice), ve které převažují hodnoty „venkovskosti“ podle stanoveného kritéria. Nejčastějším kritériem je např. nižší hustota zalidnění. Venkovské oblasti tvoří souvislé území, jehož součástí může být i město, v takovém případě je možné město označovat jako venkovské město.

Venkovská oblast je pojem, který je možné použít jako opak urbanizované oblasti.

Příkladem vymezení venkovských oblastí na správní úrovni NUTS III je metodika OECD pro vymezení významně venkovského a převážně venkovského regionu.

Venkovské oblasti jsou tvořeny jak stabilními venkovskými oblastmi, tak i periferními venkovskými oblastmi, nejsou tedy tvořeny pouze sumou vymezených venkovských obcí / sídel v hodnoceném území.

Problémem vymezení venkovských oblastí je vždy zvolená územní jednotka, venkovské oblasti podle správních obvodů pověřených obecních úřadů, ORP, okresů nebo krajů budou vypadat vždy velmi rozdílně. Mimo jiné lze při vymezování venkovských oblastí vycházet i z vymezení sídelní struktury v jednotlivých krajích.

Venkovské území – celkové venkovské území v konkrétním státě nebo jiné makro jednotce, která je tvořena venkovskými oblastmi.

Pro účely této Pomůcky doporučujeme následující definici: Venkovské území / venkovská oblast je spojitě území, které se skládá z volné krajiny a jednotlivých venkovských sídel, přičemž za venkovské sídlo se považují obce do 2000 obyvatel a dále obce do 3000 obyvatel s hustotou menší než 150 obyvatel na km² (definice zpracovatele pomůcky, která je v souladu s dokumenty Koncepce rozvoje venkova, MMR, 2019, a Venkov, typologie venkovského prostoru, R. Perlín).

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

S využitím poznatků z ÚAP kraje (dle přílohy č. 1 vyhlášky 157/2024 Sb., sledovaný jev č. 10, 25, 26, 27, 28, 29, 31, 33, 35, 36, 93 a 96) je nutné v ZÚR:

- v požadavcích na uspořádání území kraje a na využití ve vymezených oblastech, osách, plochách a koridorech stanovit podmínky pro ekonomické aktivity podle odvětví – tedy i pro zemědělství, lesnictví a vodní hospodářství jako součástí primárního sektoru [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. e)]. ZÚR vymezují zastavitelné plochy, transformační plochy a koridory nadmístního významu, včetně ploch a koridorů veřejné infrastruktury, ploch pro těžbu nerostů, územního systému ekologické stability regionálního významu, stanoví účel, pro který jsou vymezeny, a požadavky na jejich využití,
- zároveň stanovit podmínky pro zajištění ochrany zemědělského půdního fondu pro zemědělskou prvovýrobu s ohledem na třídy ochrany zemědělské půdy a též pozemků určených pro plnění funkcí lesa (PUPFL) a vodních ploch v jednotlivých územích a podílu zemědělské půdy v území a také podílu orné půdy ze zemědělské půdy, lesní půdy a vodních ploch [§ 77 odst. 2 písm. a), f) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a), h)],

- při stanovování podmínek zohlednit trend vývoje nezaměstnanosti,
- při stanovování podmínek využití pro jednotlivé oblasti, osy, plochy a koridory vytvářet předpoklady pro zachování nebo vytvoření ekologické stability území [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ]. ZÚR vymezují zastavitelné plochy, transformační plochy a koridory nadmístního významu, včetně ploch a koridorů veřejné infrastruktury, ploch pro těžbu nerostů, územního systému ekologické stability regionálního významu, stanoví účel, pro který jsou vymezeny, a požadavky na jejich využití,
- vytvořit regionální územní systém ekologické stability (dále jen ÚSES) tvořený biocentry a biokoridory a vymezit pro ně plochy a koridory v parametrech odpovídajících potřebám nadregionálního a regionálního ÚSES, je-li to účelné zpřesnit vymezení ploch a koridorů nadregionálního ÚSES. [§77 odst. 2 písm. d), e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. d), f)].

V ZÚR provést kvalifikovaný odhad záborů půdního fondu pro navrhované plochy a koridory nadmístního významu [příloha č. 7 SZ, část II Odůvodnění, odst. 1 písm. k)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

S využitím poznatků z ÚAP obce (dle přílohy č. 1 vyhlášky 157/2024 Sb., *sledovaný jev č. 26 a 28*) je nutné v ÚP:

- při zpracování návrhu ÚP, zejména vymezování zastavitelných ploch [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c)] zohlednit kvalitu půdy dle bonitovaných půdně ekologických jednotek [příloha č. 8 SZ, část II Odůvodnění, odst. 1 písm. k), m)].
- zohlednit také investice do půdy za účelem zlepšení půdní úrodnosti jednotek [příloha č. 8 SZ, část II Odůvodnění, odst. 1 písm. m)].
- pro snížení erozní ohroženosti území stanovit podmínky pro zachování ekologicky stabilního využití území (trvalých travních porostů a speciálních zemědělských kultur) a změnu nestabilních zejména velkovýrobně využívaných svažitých ploch orné půdy na stabilní např. rozčleněním účelovými komunikacemi, krajinnou zelení, případně dalšími protierozními opatřeními [§ 80 odst.2 písm. e) SZ].

Prioritu zohlednit v koncepci uspořádání krajiny [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. e)].

Vymezit plochy s rozdílným způsobem využití [§ 15 vyhlášky č. 157/2024 Sb.] tak, aby byly zajištěny podmínky pro využití ZPF pro zemědělskou prvovýrobu (vymezit plochy zemědělské dle § 26 plochy lesní dle § 27 plochy vodní a vodohospodářské podle § 25 a plochy smíšené krajinné dle § 29 podle výše uvedené vyhlášky), a zároveň zajistit ochranu ZPF a PUPFL vymezením zastavitelných ploch v maximální možné míře mimo plochy ZPF a PUPFL, zejména kvalitní půdu (s I. a II. třídou ochrany) důsledně chránit před zastavením vyjma případů, kdy veřejný zájem pro navrhovaný účel výrazně převažuje nad veřejným zájmem ochrany ZPF [tedy v souladu s § 4 odst. 3 zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů].

Vyhodnotit předpokládané důsledky navrhovaného řešení na zemědělský půdní fond [příloha č. 8 SZ, část II Odůvodnění, odst. 1 písm. m) a vyhláška č. 271/2019 Sb., o stanovení postupů k zajištění ochrany zemědělského půdního fondu].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MZe, MŽP.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14, 19, 20, 25.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (14a)

Územní agenda Evropské unie 2030, část III. Územní priority pro Evropu

(54) *Ekosystémy, např. zemědělské, lesní, travní, sladkovodní či mořské, jsou zásadní pro lidskou existenci a důležité pro dlouhodobě udržitelný rozvoj. ...*

(55) *...Mezi možná zmírňující a adaptivní opatření patří podpora udržitelného využívání půdy, volných prostranství a veřejných zelených ploch, obnova degradované půdy a pobřežních oblastí, boj proti odlesňování a ochrana oceánů*

a vodních útvarů. Dalšími opatřeními mohou být prevence rozrůstání měst a městských tepelných ostrovů, zavádění zelené infrastruktury, zlepšování kvality ovzduší, zajištění ukončení čistého záboru půdy do roku 2050, posílení poskytování ekosystémových služeb a zlepšení integrace pozemního a námořního územního plánování.

Koncepce rozvoje venkova, MMR, Odbor regionální politiky

Strategický cíl 3. Životní prostředí

Specifický cíl 3.3. Půda a krajina

Kvalitní půda odolávající různým formám eroze a vytvářející podmínky pro realizaci různorodých zemědělských činností, ochrana krajiny a ochrana prostředí před přírodními hrozbami

Specifický cíl řeší venkovský prostor jako prostor, který je v přímém kontaktu s volnou krajinou a přímo ovlivněn stavem ekosystémů než např. městské zástavby. Rozvoj venkovských oblastí je přímo závislý na stabilitě přírodních, produkčních i mimoprodukčních funkcí krajiny. Ačkoliv celorepublikový podíl zemědělství na HDP, či HPH je v evropském srovnání nízký a klesá, ve venkovských oblastech zemědělství hraje významnou roli. Zemědělské a lesní hospodaření svou činností formuje kulturní krajinu ČR a akceleruje vlivy globální změny klimatu na prostředí venkova (hospodaření s vodními zdroji, degradace půdy, rozpad lesních porostů, apod.). Zemědělská prvovýroba a produkce kvalitních potravin může být ohrožena degradací půdy a změnou hydrologie v území. Škody způsobené extrémní počasí jsou významné.

Kvalitní půda odolávající erozi přímo souvisí se způsobem hospodaření zemědělských subjektů. Zásadní je zvýšení retence vody v krajině, realizace protierozních opatření za pomoci podpory významných krajinných prvků či motivovat změnou způsobu hospodaření, který povede k optimálnímu zatížení hospodářskými zvířaty.

ČL. (15)

Předcházet při změnách nebo vytváření urbánního prostředí prostorově sociální segregaci s negativními vlivy na sociální soudržnost obyvatel.

Vysvětlení pojmů a komentář:

V důsledku narůstající sociální diferenciaci obyvatelstva a rozmanitosti nabídky bydlení dochází v České republice k růstu prostorové a sociální segregace, kterou lze definovat jako nerovnoměrné rozmístění různorodých skupin obyvatelstva v území. Taková územní nerovnoměrnost je způsobována koncentrací obyvatel určitých socioekonomických, národnostních a dalších charakteristik ve vybraných lokalitách. Některé druhy a určitá míra sociální a prostorové segregace přináší nežádoucí společenské důsledky.

Určitá míra nerovnoměrného rozmístění sociálních skupin v prostoru má své opodstatnění. Je však nutno řešit problémy v lokalitách, kde se segregace negativně projevuje ve zvýšené míře a je nutno připravovat postupy, mechanismy a nástroje, které pomohou při prevenci vysoké míry této segregace, popřípadě při zmírňování některých jejích důsledků.

Vznik a existence segregovaných lokalit má významné důsledky nejen na místní úrovni, ale i pro společnost jako celek. Pro řešení negativních dopadů tohoto problému neexistuje žádné univerzální řešení. K prevenci vzniku fyzicky a zprostředkovaně i sociálně homogenních oblastí, a naopak k podpoře fyzické, funkční a v důsledku toho i sociální různorodosti prostředí našich sídel, lze využít existující nástroje regulující a ovlivňující rozvoj území, zejména územní plánování (vedle investiční politiky na úrovni státu, krajů a obcí).

Formami segregace, hodnocením úrovně segregace, prevencí a zmírněním negativních důsledků segregace se zabývá např. studie *Rezidenční segregace*, editor Luděk Sýkora, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Centrum pro výzkum měst a regionů, 2010.

Příznivé urbánní prostředí vyžaduje kvalitní životní prostředí, hospodářskou a sociální soudržnost, péči o přírodní a kulturní dědictví. Dochází-li zejména v obytném prostředí ze sociálních důvodů k prostorové segregaci, může být narušena kvalita tohoto prostředí.

Sociální rozdíly mohou přispívat i k destabilizaci obcí.

K sociální a prostorové segregaci může docházet i mezi obcemi navzájem. Tomuto nežádoucímu jevu je nutno předcházet, protože pokud k těmto negativním jevům již dojde, obtíže s tím spojené a náklady na nápravná opatření mohou být mnohokrát vyšší. Požadovaným výsledkem je kvalitní urbanistická struktura, zdravé životní prostředí a moderní a účinná veřejná infrastruktura, zlepšení stávajících staveb s ohledem na estetickou kvalitu, technický stav a energetickou účinnost. Nástrojem, vedoucím k odstranění nebo zamezení prostorové sociální segregace, je dosahování vyrovnaného standardu kvality životního prostředí, dostupnosti technické infrastruktury a dopravní obsluhy. Tento princip lze odvodit i z evropských dokumentů (např. z dokumentů „Evropské perspektivy územního rozvoje“ a „Nová lipská charta“).

V identifikovaných lokalitách, kde se projevují negativní důsledky segregace, je třeba prověřit dostatečnost veřejné infrastruktury, zejména občanského vybavení, ale i dopravní a technické infrastruktury, dostupnost lokalit a další územní problémy, které mohou snižovat kvalitu života obyvatel.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Na území kraje je žádoucí zjistit územní podmínky, které by mohly vést ke vzniku lokalit s negativní segregací, a na základě toho upřesnit a konkretizovat tuto prioritu v ZÚR §77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a)).

Na pomoc obcím by bylo rovněž vhodné nechat zpracovat analýzu k tomuto problému, týkající se celého území kraje (ta je však vzhledem k povaze problematiky, která je především socioekonomická, mimo možnosti územního plánování). V tomto prověření by měla být věnována pozornost posouzení, kdy již může docházet k projevům negativní segregace.

Pro naplňování této priority je vhodné využít i poznatků z dalších rozvojových dokumentů kraje, především z programů rozvoje krajů / strategie rozvoje krajů.

Dále je nutné v ZÚR zejména:

- vytvořit a konkretizovat územní podmínky nutné pro rozvoj ekonomických aktivit a tím vytvořit předpoklady pro udržení pracovních míst zejména v rozvojových oblastech, rozvojových osách a hlavně specifických oblastech [§ 77 odst. 2 písm. b), c) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. b), c)];
- podle místních podmínek případně vymezit další nadmístní rozvojové oblasti, nadmístní rozvojové osy a další specifické oblasti nadmístního významu [§ 77 odst. 2 písm. b), c) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. b), c)] a stanovit zásady pro rozvoj a změny v územích takto vymezených;
- prověřit potřebu a případně zpřesnit vymezení ploch a koridorů veřejné infrastruktury (dopravní a technické), která by mohla napomoci ke snížení zjištěných disparit v území a vymezit potřebné plochy a koridory dopravní a technické infrastruktury nadmístního významu, ovlivňujících území více obcí, a to především ve specifických oblastech se sociálně ekonomickými problémy [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. e)];
- vymezit související veřejně prospěšné stavby a veřejně prospěšná opatření, případně asanační území nadmístního významu, pro které lze práva k pozemkům a stavbám vyvlastnit [§ 77 odst. 2 písm. h) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. j)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Vzhledem k závažnosti problému negativní segregace je vhodné, aby zjištění územních podmínek pro její vznik bylo součástí doplňujících průzkumů a rozborů [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 9 odst. 1].

Pro naplňování této priority je vhodné využít i poznatků z rozvojových dokumentů, především z programů rozvoje obcí / integrovaných plánů rozvoje měst.

Pro uplatnění této priority v územním plánu je důležité zohlednění požadavků na řešení urbanistické koncepce, požadavků na řešení veřejné infrastruktury, požadavků na veřejně prospěšné stavby a opatření a asanace, požadavků a pokynů pro řešení hlavních střetů zájmů a problémů v území a požadavků na vymezení zastavitelných ploch a transformačních ploch s ohledem na obnovu a rozvoj sídelní struktury, které se promítnou do zadání územního plánu [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1 písm. b), c), e)].

V souladu s požadavky v zadání územního plánu je nutno v řešení územního plánu

- vymezit plochy a koridory dopravní infrastruktury, zvláště s ohledem na potřebný vývoj dopravní obslužnosti [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. d)];
- vymezit plochy a koridory potřebné technické infrastruktury a občanského vybavení [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. d)];
- v souladu s demografickou a sociální strukturou obyvatelstva vymezit plochy pro bydlení a stanovit podmínky pro jejich využití [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), f)];
- vymezit plochy výroby a skladování a plochy smíšené výrobní [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), f)];
- vymezit transformační plochy v nevyhovujících územích [§ 88 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c)];
- vymezit související veřejně prospěšné stavby, veřejně prospěšná opatření a veřejná prostranství [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. g)].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MMR, MPSV.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 16, 17, 18.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (15)

Nová lipská charta

Část B

Vysoce kvalitní, otevřené a bezpečné veřejné prostory fungují jako pulzující městské lokality a umožňují lidem interakci, výměnu a integraci do společnosti. Mělo by tedy být posíleno dobré urbanistické plánování a projektování, jež by umožňovalo realizaci kompaktních, sociálně a ekonomicky smíšených měst s dobře rozvinutou infrastrukturou a zdravým prostředím, se kterými se lidé mohou identifikovat. To vše přispívá k blahobytu všech. Takový cíl vyžaduje holistické chápání kultury vysoce kvalitní výstavby (Baukultur), na jejímž základě probíhají integrované plánovací a návrhové procesy při každém lidském utváření zastavěného prostředí v evropských městech. Zahrnuje také správu a přeměnu stávajících budov, jakož i navrhování a výstavbu moderních budov, infrastruktury a veřejných prostor.

B.1 Tři prostorové úrovně měst

Výzvy měst jsou často výraznější na úrovni městských čtvrtí. Některé čtvrti mohou vykazovat známky sociálního napětí, chudoby nebo environmentálního zatížení. Jiné čtvrti jsou cílem přistěhovalců, nebo v nich dochází ke gentrifikaci, sociální mobilitě a nedisponují patřičným dostupným bydlením. Politiky pro konkrétní čtvrti by proto měly podporovat snahu místních občanů o budování komunity a inkluzivitu. Čtvrti s velkým množstvím složitých socioekonomických výzev vyžadují programy politik upravené jím na míru a prostředky pro dlouhodobou stabilizaci. Kromě toho by měly být čtvrti považovány za potenciální laboratoře pro inovativní přístupy zahrnující všechny oblasti rozvoje měst.

ČL. (16)

Při stanovování způsobu využití území v územně plánovací dokumentaci dávat přednost komplexním řešením před uplatňováním jednostranných hledisek a požadavků, které ve svých důsledcích zhoršují stav i hodnoty území. Vhodná řešení územního rozvoje je zapotřebí hledat ve spolupráci s obyvateli území i s jeho uživateli a v souladu s určením a charakterem center osídlení, oblastí, os a záměrů vymezených v PÚR ČR.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Priorita klade důraz na to, že nelze nadřazovat neodůvodněně a bez zvážení všech souvislostí udržitelného rozvoje pouze některý ze zájmů (ať veřejný nebo soukromý). Územní rozvoj ve smyslu čl. (3) PÚR ČR je *konsensuální obecně prospěšný rozvoj hodnot území ČR* a proto je nutno posuzovat jej komplexně, a to jak s ohledem na záměry rozvoje obce i všech partnerů, kteří jej ovlivňují a podílejí se na něm, tak i v mezích limitů využití území, zjištěných v ÚAP a doplňujících průzkumech a rozborech. Požadovaným výsledkem je dlouhodobé směřování územního rozvoje k vyváženým územním podmínkám, které umožňují zvyšování kvality života obyvatel území při rozvoji jeho hodnot. I když stavební zákon upravuje proces projednávání pořizované ÚPD, je zřejmé, že k nalezení vhodných řešení to samo o sobě nepostačuje. Dle § 38 odst. 2 SZ: „Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území a za tímto účelem vyhodnocuje potenciál rozvoje území a prognózy jeho dalšího vývoje“. Proto je účelné zapojit do územně plánovací činnosti aktéry územního rozvoje s významným vlivem na jeho hospodářský a sociální rozvoj, kteří mu poskytují potřebné impulsy i prostředky (soukromý sektor), nebo kteří ho mohou významně omezovat.

Návazně na § 38 SZ plyne obecný požadavek komplexního řešení z § 39 SZ, který stanovuje úkoly územního plánování. Zapojením vlivných aktérů územního rozvoje je možno získat důležité informace, náměty a připomínky pro plánovací proces a tím zvýšit jeho účinnost.

Stejně tak, jako PÚR ČR vychází mj. i z aktuálně platné Strategie regionálního rozvoje (SRR) ČR 2021+ a slouží ke koordinaci územního plánování a strategického plánování na úrovni státu, tak by mělo docházet k jejich koordinaci na úrovni krajů i obcí.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Zásadní pozornost je nutno věnovat veřejnému projednání (§ 96 SZ), kde uplatněné připomínky mohou být důležitým podnětem pro dopracování návrhu zásad územního rozvoje.

Pro zajištění komplexního řešení uplatní krajské úřady požadavky na obsah ÚP, vyplývající z právních předpisů a ÚAP krajů [podle § 89 odst. 5 písm. a) SZ]. Dále na základě § 287 odst. 3 SZ vykonávají kontrolu ve věcech územního plánování.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Obce využijí poznatků z územně analytických podkladů a doplňujících průzkumů a rozborů a stanoví již v zadání požadavky na základní koncepci rozvoje území obce a ochranu jeho hodnot [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1 písm. a)].

V územním plánu budou zohledněny historicky a kulturně cenné plochy (pozemky) architektonicky nebo urbanisticky významných staveb na úrovni obce [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 2 písm. h), g)]. S přihlédnutím k jejich hodnotám je pak nutno stanovovat podmínky pro využití těchto ploch a prostorové uspořádání [příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. f)] a tím ovlivnit zlepšení kvality života obyvatel.

Pokud se jedná o zvláště hodnotná území, je vhodné v územním plánu vymezit plochy, ve kterých je prověření změn jejich využití územní studií podmínkou pro rozhodování v území, případně vymezit plochy, ve kterých je pořízení a vydání regulačního plánu podmínkou pro rozhodování v území [§ 81 odst. 4 SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 2 písm. e), f)] popřípadě je možné vymezit plochy a koridory, ve kterých je rozhodování v území podmíněno realizací architektonické nebo urbanistické soutěže [§ 81 odst. 5 SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 2 písm. g)].

Pokud se obec rozhodne pořídit územní plán, případně jeho změnu, je vhodné ještě před zadáním znát přání a požadavky všech zainteresovaných subjektů, týkající se rozvoje území obce. Je vhodné využít různých

technik, vedoucích k získání takovýchto poznatků, např. výběr připomínek prostřednictvím připomínkových listů, veřejné projednání, sociologický průzkum, ankety, interaktivní výstavy.

Zásadní pozornost je nutno věnovat veřejnému projednání (§ 96 SZ), kde uplatněné připomínky mohou být důležitým podnětem pro dopracování návrhu územního plánu.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14, 15, 17, 18, 27, 28.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (16)

Řídící principy trvale udržitelného rozvoje evropského kontinentu

(23) Soukromé investice patří k hybným silám sociálního a tedy i územního rozvoje. Jeden z nejdůležitějších úkolů politiky územního plánování je poskytnout soukromým investorům, v souladu s cíli politiky územního plánování, perspektivní výhledy rozvoje a jistoty územního plánování. Společně s příslušnými odvětvovými politikami by měla politika územního rozvoje přispívat též ke zvyšování atraktivity obcí a regionů pro soukromé investory na regionální i místní úrovni a to způsobem, který je v souladu s veřejnými zájmy.

(24) Soukromým kapitálem financované projekty velkého měřítka by měly být sladovány s perspektivami rozvoje jejich regionů již v samém zárodku. Tímto způsobem mohou být velké projekty, jako jsou například vysokorychlostní železnice s jejich dopravními uzly, střediska nakládky, letiště, kongresová a konferenční centra apod., významným zdrojem dynamiky ekonomického rozvoje v okolních oblastech a přispět tak k územně vyváženému rozvoji za předpokladu, že budou založeny na patřičném dlouhodobém územním plánování. Příslušné správní orgány musí zajistit, aby multiplikační efekty velkých rozvojových projektů byly přínosem pro města a obce v jejich okolí. Politika územního rozvoje může také přispívat ke zmenšování škodlivé konkurence mezi místními orgány, což má ve svém důsledku pozitivní efekt na investiční klima.

(26) Protože veřejných financí dostupných pro pokrytí potřeb společnosti je nedostatek, především v oblasti technické a sociální infrastruktury a s tím spojených služeb, bude požadováno po soukromém sektoru, aby více přispěl v nadcházejících letech k dosažení cílů regionálního rozvoje. Je nutné podporovat partnerství veřejného a soukromého sektoru, která se rozvíjejí v oblastech dříve určených výhradně sektoru veřejnému. To se vztahuje hlavně na různé druhy infrastruktury a služeb (doprava, telekomunikace, dodávky vody, zdravotnictví, vzdělávání apod.) a na oblast místního rozvoje. Dohromady se soukromým kapitálem by mělo být více využíváno zkušeností v oblasti vedení projektů v tržní ekonomice. Partnerství veřejného a soukromého sektoru by měla být ve všech evropských regionech chápána jako doplněk veřejných služeb, které stále budou zastávat důležitou úlohu.

(27) Jedním klíčem k úspěšnému partnerství veřejného a soukromého sektoru je efektivní správní struktura ne pouze na národní, ale i na regionální a místní úrovni. Musí být schopná vytvářet rámec pro soukromé investory a efektivně monitorovat implementaci projektů. Je proto nezbytné jasně definovat smluvní pravidla.

ČL. (16a)

Při územně plánovací činnosti vycházet z principu integrovaného rozvoje území, zejména měst a regionů, který představuje objektivní a komplexní posuzování a následné koordinování prostorových, odvětvových a časových hledisek.

Vysvětlení pojmů a komentář:

V souladu s Územní agendou EU 2030 by měl být provázán rozvoj měst s jeho okolím a s celým regionem.

Města jsou zde chápána jako centra a motory rozvoje, která by měla být atraktivním místem pro život. Z tohoto pohledu je třeba, aby rozvoj měst byl vyvážený ve všech oblastech. Jeho součástí tedy musí být dostatečné a kvalitní bydlení, výrobní a jiné příležitosti pro zajištění příjmů obyvatel a hospodářského rozvoje regionu, také dostatek území a příležitostí pro rekreaci. Dobré fungování měst není možné bez kvalitní dopravní a technické infrastruktury a dalšího vybavení uspokojujícího potřeby obyvatel.

Města zajišťují pracovní příležitosti a vyšší občanské vybavení také pro svoje okolí. Venkovský prostor vytváří zázemí pro města jako zdroj regionálních potravin a dalších přírodních zdrojů pro výrobu, rekreační zázemí apod.

Mezi jednotlivými částmi je potřeba zajistit dopravu jak osobní, tak nákladní, pro zásobování sídel, výroby a také je třeba zajistit dostatek vody a energií, stejně tak jako likvidovat odpadní vody a komunální a další odpad. Vytváří se tak územní vazby mezi jednotlivými sídly a také sídly a nezastavěným územím – dopravní, technické infrastruktury atd. Tím dochází k provázanosti měst a obcí a dalších částí regionu.

Optimální fungování jednotlivých oborů lidské činnosti je možné pouze při provázanosti mezi nimi a rozvoj území je možný pouze za předpokladu spolupráce měst a obcí, přitom tato spolupráce musí probíhat plánovitě. Tedy je nejprve třeba provést vyhodnocení stavu a následně návrh řešení v jednotlivých odvětvích a oblastech rozvoje se zvážením vazeb na další odvětví. Následně zkoordinovat postupy v jednotlivých odvětvích a oblastech (např. rozvoj bydlení, výroby apod. koordinovat s rozvojem obslužné a další dopravy a technické infrastruktury a dostatečného občanského vybavení včetně zajištění ploch pro rekreaci apod.). Pojem koordinace odvětvových hledisek je třeba chápat i jako koordinaci zájmů rozvoje sídel, ochrany přírody, dopravy atd.

Realizaci výše uvedeného je třeba koordinovat také časově. Proto je účelné stanovit etapizaci realizace jednotlivých záměrů. Toto je nutno provést i s ohledem na potřebu zajištění dostatečného množství finančních prostředků.

Integrovaný rozvoj území je přitom třeba provádět s respektováním specifík území a respektováním principů udržitelného rozvoje.

S problematikou integrovaného rozvoje území souvisí také potřeba zajistit provázanost veřejných zájmů a podnětů na provedení změn v území [§ 39 písm. j) SZ] a také koordinace veřejných zájmů a podnětů na provedení změn v území, výstavby a jiných činností ovlivňujících rozvoj území [§ 38 odst. 5 SZ].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Zpřesnit vymezení rozvojových oblastí a os s ohledem na stávající a potřebnou provázanost v území [§ 77 odst. 2 písm. b) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. b)].

Obdobně je třeba vazby zohlednit při zpřesnění vymezování specifických oblastí [§ 77 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. c)].

Stanovit požadavky na koordinaci územně plánovací činnosti obcí a na řešení v územně plánovací dokumentaci obcí s přihlédnutím k podmínkám obnovy a rozvoje sídelní struktury a ke e stanovené sídelní struktuře [§ 39 písm. g) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. k)].

Vyhodnocovat a zajistit koordinaci využívání území z hlediska širších (nadregionálních) vztahů [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. k) a část. II, odst. 4, písm. b)].

S využitím poznatků z ÚAP kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, jev 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 98 a 104] je nutné v ZÚR řešit provázanost v jednotlivých oblastech s ohledem na vývoj počtu obyvatel a další demografické údaje [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. k)] v požadavcích na uspořádání území kraje a využití ploch a koridorů [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. e)] vycházet ze sídelní struktury a dostatečné obslužnosti území dopravní a technickou infrastrukturou.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Při stanovování základní koncepce rozvoje území a jednotlivých koncepcí – urbanistické, veřejné infrastruktury a koncepce uspořádání krajiny [§ 80 odst. 2 písm. b), d), e) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. b), d), e)] je třeba zohlednit vazby na okolí a vyhodnotit koordinaci využívání území z hlediska širších vztahů v území.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí řady ministerstev, zejména MMR, MŽP, MPO, MZe.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (16a)

Územní agenda Evropské unie 2030, část III. Územní priority pro Evropu

(49) Města všech velikostí jsou motory ekonomického a sociálního rozvoje a atraktivními místy pro život, práci, cestovní ruch a investice. Spolupráce a vytváření sítí uvnitř měst a mezi městy a jejich okolím ve stejném funkčním regionu vytvářejí možnosti rozvoje pro všechny oblasti a berou v úvahu potřebu podporovat vazby mezi městem a venkovem. Takové funkční regiony často narážejí na existující administrativní hranice. Liší se podle funkčního charakteru a propojení, jsou vysoce dynamické a mohou se časem měnit. Činitelé s rozhodovací pravomocí ve městech, kteří dokážou dohlédnout za své správní hranice, aby spolupracovali se svým okolím, mohou svým oblastem pomoci stát se motorem pro meziregionální růst. A to má být přínosem pro jejich okolní obce a venkovské oblasti, ne na jejich úkor. Společně mohou města a jejich přilehlé oblasti zajistit zdravé a cenově dostupné prostředí pro život, zabránit dalšímu rozrůstání měst a omezovat zábor půdy. Budeme hledat dialog s osobami s rozhodovací pravomocí ve městech všech velikostí, aby bylo možné uplatnit integrovaný přístup víceúrovňové správy. Do tohoto dialogu je třeba zapojit lidi z různých úrovní správy, zejména z místní a regionální, a také z různých sektorů politiky a společenských skupin.

(50) Evropa má různé městské, příměstské, venkovské, okrajové a řídce osídlené oblasti. Některé z nich trpí segregací nebo čelí značnému vylidňování. Jejich rozvoj úzce souvisí s jedinečnými místními charakteristikami a vztahy s jinými oblastmi, přístupností a přítomností veřejných služeb, možnostmi vzdělávání a připojením k internetu, diverzifikovanými ekonomickými aktivitami a podnikáním, jakož i jejich ekologickými funkcemi a ekosystémovými službami. Na úrovni měst se těmito aspekty zabývá Nová lipská charta. Navážeme komunikaci s místními a regionálními samosprávami s cílem posílení spolupráce na dlouhodobých územně specifických strategiích pro tyto oblasti a řešení udržitelných funkčních vazeb mezi sousedními oblastmi, mimo jiné prostřednictvím strategického a územního plánování a nástrojů unijní politiky soudržnosti, politiky rozvoje venkova a dalších politik EU, jako jsou integrované územní investice (ITI), komunitně vedený místní rozvoj (CLLD - LEADER) nebo jakékoli jiné nástroje podporující integrovaný územní nebo místní rozvoj. Takové nástroje mohou v území již existovat.

ČL. (17)

Vytvářet v území podmínky k odstraňování důsledků hospodářských změn lokalizací zastavitelných ploch pro vytváření pracovních příležitostí zejména v hospodářsky problémových regionech a napomoci tak řešení problémů v těchto územích.

Vysvětlení pojmů a komentář:

V územně plánovací dokumentaci musí být v souladu s potřebou vymezován dostatek vhodných zastavitelných ploch např. pro výrobu a skladování a smíšených výrobních ploch, případně ploch občanského vybavení, které by mohly být nabídnuty zájemcům o investice, které by pro dané území znamenaly nové pracovní příležitosti. V souvislosti s tím je však nutno ve spolupráci s dotčenými obcemi vymezit a chránit před zastavěním pozemky nezbytné pro vytvoření souvislých ploch veřejné zeleně a parků, přístupných každému bez omezení (§ 34 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích).

V prioritě uváděné hospodářsky problémové regiony jsou v rámci SRR ČR 2021+ vymezeny jako strukturálně postižené kraje (Moravskoslezský, Ústecký, Karlovarský) a dále hospodářsky a sociálně ohrožená území (správní obvody ORP spadající do této kategorie jsou uvedeny na obrázku 1 a v tabulce 4 v SRR ČR 2021+.) Nad rámec takto vymezených správních obvodů ORP jsou do kategorie hospodářsky a sociálně ohrožených území zařazena i správní území obcí zasahujících do bývalých vojenských újezdů (v poznámce pod čarou č. 6 v SRR ČR 2021+).

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Pro naplňování této priority je vhodné využít poznatků z dalších rozvojových dokumentů kraje, především z programů rozvoje krajů / strategie rozvoje krajů.

Získané poznatky je nutno potom využít při vymezení zejména ploch výroby a skladování regionálního (popř. nadregionálního) významu / strategické průmyslové zóny [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. e)] *při zohlednění hospodářsky problémových regionů.*

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Pokud je v ZÚR vymezena plocha pro strategickou průmyslovou zónu, která je situována na území více obcí, je nutné, aby obce již od zadání územního plánu respektovaly tento požadavek [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1 písm. a)].

Dále se prioritě uplatní zejména vymezením potřebných zastavitelných ploch a transformačních ploch [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. c)] na úrovni obce a to zejména:

- vymezením ploch výroby a skladování [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 23];
- vymezením ploch smíšených výrobních [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 24];
- vymezením ploch občanského vybavení [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 17].

Potřeba vymezení těchto ploch může být též odůvodněním, požadovaným v § 108 odst. 4 SZ, který uvádí, že „jedná-li se o změnu územního plánu, lze další zastavitelné plochy touto změnou vymezit pouze na základě prokázání potřeby vymezení nových zastavitelných ploch.“

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MMR, MPO.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 15, 16, 18.

ČL. (18)

Podporovat vyvážený a polycentrický rozvoj sídelní struktury. Vytvářet územní předpoklady pro posílení vazeb mezi městskými a venkovskými oblastmi s ohledem na jejich rozdílnost z hlediska přírodního, krajinného, urbanistického i hospodářského prostředí.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Vyvážený a polycentrický rozvoj území je důležitým územním principem pro zajištění udržitelného rozvoje.

Jeho hlavním posláním je podpora územní soudržnosti prostřednictvím vyrovnanějšího sociálního a ekonomického rozvoje regionů.

Struktura osídlení (Sídelní struktura) je daná rozmístěním, velikostí, členěním a vzájemnými prostorovými, funkčními a ekonomickými vztahy sídel v území.

Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, 2017 (Slovník územního rozvoje, ÚÚR).

Bez vyváženého rozvoje vznikají v území disproporce s mnoha negativními důsledky – vznikají periferní území, suburbanizační území atd. vykazující řadu negativních jevů (nedostatek pracovních příležitostí, sociální problémy; nedostatečné občanské vybavení, nárůst dopravy ze suburbí, ...).

Městské a venkovské oblasti jsou svébytná sídelní a hospodářská území, musí se ale ve svých funkcích (městské oblasti jako iniciátor inovací a nositel ekonomického rozvoje a služeb nadmístního významu, venkovské oblasti jako zdroj zemědělské výroby a hlavní nositel rekreační funkce) vzájemně a oboustranně výhodně doplňovat. Mezi oběma typy oblastí by mělo docházet k intenzivní výměně služeb. Měly by být posilovány vždy ty funkce, které odpovídají daným možnostem a potenciálu území (přírodního, krajinného, urbanistického, hospodářského, ...). Přitom je třeba zohlednit principy udržitelného rozvoje, aby docházelo k územně vyváženému rozdělení nákladů a výnosů a oba typy oblastí ve stejné míře profitovaly ze vzájemné spolupráce.

Kvalita každé oblasti má být zabezpečena a podporována v souladu s ekologickou, ekonomickou a sociokulturní únosností území;

v jednotlivých oblastech by měly být zachovány příznivé životní a pracovní podmínky;

je nutno posilovat malá (v podmínkách ČR za malá města lze považovat města do 5000 obyvatel) a střední města (za střední města lze považovat města od 5000 do 50000 obyvatel) ve venkovských oblastech jako střediska regionálního rozvoje;

pořízení (aktualizace) územně plánovací dokumentace by mělo probíhat ve vzájemné koordinaci časové a věcné v územích vytvářejících přirozené vazby a spojitost.

Povinnost podporovat rozvoj sídelní struktury je zakotvena též v úvodních ustanoveních stavebního zákona, který v § 39 písm. g) SZ mimo jiné uvádí, že úkolem územního plánování je „stanovovat podmínky pro obnovu a rozvoj sídelní struktury“. Územní plánování může s ohledem na rozdílnost mezi městskými a venkovskými oblastmi ovlivňovat organizaci území a vytvářet tak v území podmínky pro posílení vazeb v území (např. dopravních).

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

V zásadách územního rozvoje (ZÚR) se sídelní strukturou rozumí uspořádání a významové členění center osídlení a vyjádření vazeb mezi těmito centry osídlení (Slovník územního rozvoje, ÚÚR).

Stav a charakter sídelní struktury je zjišťován v ÚAP kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č. 92] [vyhláška č. 500/2006 Sb., příloha č. 1, část B, sledovaný jev č. 6 a příloha č. 4 část I. odst. 1 písm. h)].

Na základě těchto ÚAP a s ohledem na uvedenou prioritu je nutné v ZÚR stanovit zásady pro zachování a rozvoj polycentrické sídelní struktury [§ 77 odst. 2 písm. a), i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a), k)] Dále je nutno zpřesnit vymezení ploch a koridorů, ovlivňujících území více obcí [§ 77 odst. 2 písm. d), e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. d), e)] tak, aby mohly být stanoveny požadavky nadmístního významu na koordinaci územně plánovací činnosti obcí a na řešení v územně plánovací dokumentaci obcí, zejména

s přihlédnutím k podmínkám obnovy a rozvoje sídelní struktury [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. k)].

Dále v ZÚR stanoví koncepci rozvoje území kraje a rozvoje a ochrany jeho hodnot včetně koncepce sídlení struktury [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Obce s ohledem na zásady pro zachování a rozvoj polycentrické sídelní struktury, stanovené v ZÚR, a polohu obce v rozvojové oblasti nebo rozvojové ose, v zadání územního plánu uvádějí požadavky na rozvoj území obce [vyhláška č. 157/2024 Sb., odst. 1 písm. a)], vymezení zastavitelných ploch a transformačních ploch [vyhláška č. 157/2024 Sb., odst. 1 písm. b)].

V řešení územního plánu se priorita uplatní zejména:

- zabezpečením vhodných zastavitelných ploch v přirozených centrech spádových území pro vytvoření nových pracovních příležitostí, rozvoje bydlení a zařízení veřejné infrastruktury [§ 80 odst. 2 písm. c), d) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), d)];
- vymezením ploch vhodných druhů rekreace ve vhodných územích [§ 16 vyhlášky č. 157/2024 Sb.]. (vyhláška č. 501/2006 Sb., § 5);
- vymezením přírodních, kulturních a civilizačních hodnot v podrobnosti územního plánu, zejména pak charakteru zástavby, urbanistické struktury, hodnotných architektonicky cenných staveb a jejich prostředí, významných a hodnotných prvků krajiny a pravidel jejich ochrany [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), h)].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MPO, MMR.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 15, 16, 17, 24, 27.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (18)

Územní agenda EU 2030, část III.

(46) *Evropská územní rozmanitost nabízí značný rozvojový potenciál. Může přispět k vyrovnanějšímu územnímu rozvoji, působit proti nadměrné koncentraci, posilovat sekundární póly růstu a snižovat nerovnosti mezi lidmi a mezi oblastmi. Spolupráce v polycentrických sítích měst, metropolitních oblastí a regionů přispívá k optimálnějšímu šíření rozvojového potenciálu. Podnikneme proto kroky, které podpoří městské čtvrti, komunity, obce, okresy, regiony a členské státy, aby spolupracovaly při řešení globálních společenských výzev a zlepšování pracovních, životních a obchodních podmínek ve všech oblastech, jakož i při posilování sociálně-ekonomické prosperity, inovační kapacity, pozic v globálních hodnotových řetězcích a globální konkurenceschopnosti v celé Evropě.*

(47) *Polarizace mezi jádrem Evropy a jejími periferiemi, jejími hlavními městy, metropolitními oblastmi, velkoměsty, městy, venkovem a oblastmi se zeměpisnými a demografickými specifiky podkopává vyvážený územní rozvoj. Obzvláště malá a střední města mají nedostatečně využívaný potenciál tuto polarizaci zmírnit. Hrají klíčovou roli v regionálním hospodářském rozvoji a sociálním blahobytu, zejména proto, že jsou vnitrostátně a mezinárodně přístupná a poskytují dostatečný přístup ke službám na místní a regionální úrovni. Polycentrické sítě mohou také přispět k udržitelnější dopravě. Vyzýváme tvůrce politik ze všech úrovní, aby propagovali polycentrické rozvojové modely, které nabídnou roli všem oblastem.*

ČL. (19)

Vytvářet předpoklady pro rozvoj, využití potenciálu a polyfunkční využívání opuštěných areálů a ploch (tzv. brownfields průmyslového, zemědělského, vojenského a jiného původu, vč. území bývalých vojenských újezdů). Hospodárně využívat zastavěné území (podpora přestaveb revitalizací a sanací území) a zajistit ochranu nezastavěného území (zejména zemědělské a lesní půdy) a zachování veřejné zeleně, včetně minimalizace její fragmentace. Cílem je účelné využívání a uspořádání území úsporné v nárocích na veřejné rozpočty na dopravu a energie, které koordinací veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území omezuje negativní důsledky suburbanizace pro udržitelný rozvoj území.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Polyfunkční území je území s kombinací více rozdílných funkcí, v němž jeden způsob využití nepřevládá významně nad ostatními způsoby využití.

Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR, 2017 (Slovník územního rozvoje, ÚÚR).

Využívání opuštěných areálů přispívá k zachování nezastavěného území, napomáhá ke zmírnění suburbanizace.

Suburbanizace je proces nekontrolovaného rozrůstání příměstských oblastí.

Proces suburbanizace znamená přesun obyvatel, jejich aktivit a některých funkcí z jádrového města do zázemí.

Revitalizace opuštěných areálů a ploch je jedním z nejdůležitějších úkolů v územním plánování. Nové plochy především pro výrobu a skladování a občanské vybavení by se měly vymezovat až po průkazu, že nelze využít opuštěné plochy. Pokud se v obci takové plochy nacházejí, mělo by být součástí doplňujících průzkumů a rozborů ověření jejich možné využitelnosti. V této souvislosti je nutno neopomíjet i ustanovení § 55 odst. 4 stavebního zákona, které ukládá při změně územního plánu prokázat potřebu vymezení nových zastavitelných ploch. Místo vymezování nových zastavitelných ploch prověřit možnost preferovat využití opuštěných ploch brownfields.

Resortem odpovědným za řešení problematiky regenerací brownfieldů v České republice je Ministerstvo průmyslu (MPO) a obchodu ČR ve spolupráci s ministerstvy životního prostředí a financí. MPO zpracovalo „Národní strategii regenerace brownfieldů 2019-2024“, materiál předložený pro informaci na jednání 26. schůze vlády ČR dne 8. července 2019.

V České republice existuje národní databáze brownfieldů, spravovaná Agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest. Databáze poskytuje informace o umístění a stavu opuštěných lokalit a napomáhá tak investorům s výběrem vhodného místa pro podnikání v České republice. Veřejná část databáze je přístupná na webovém portálu <https://www.brownfieldy.cz/>.

V kategorii hospodářsky a sociálně ohrožených území jsou zařazeny i území bývalých vojenských újezdů, které uvádí SRR ČR 2021+ v poznámce pod čarou č. 6.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Priorita se uplatní zejména stanovením požadavku na využívání brownfields především v územích s velkým podílem těchto ploch a v územích vojenských újezdů [§ 77 odst. 2 písm. a), e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a), e)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Obce při naplňování této priority vychází

- z ustanovení koncepce v ZÚR;
- z poznatků z ÚAP obce [vyhláška č. 157/2024 Sb. příloha č. 1, sledovaný jev č. 3, v kombinaci s dalšími sledovanými jevy].

S ohledem na tato zjištění stanoví obce již v zadání územního plánu požadavky na řešení brownfields, ochranu nezastavěného území [příloha č. 4 vyhlášky č. 157/2024 Sb., odst. 1 písm. a), b)].

Priorita se pak v řešení územního plánu uplatní zejména vymezením transformačních ploch [určených k vytvoření zcela nového charakteru území nebo k obnově znehodnoceného, nebo zanedbaného území za účelem jeho opětovného využití dle § 12 písm. k) NSZ] a vymezením systému sídelní zeleně [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c)].

Je nutno vyhodnotit rovněž účelné využití zastavěného území a vyhodnotit potřebu vymezení zastavitelných ploch [příloha č. 8 k SZ, část II odůvodnění, odst. 1 písm. k)].

Při změně územního plánu prokázat potřebu vymezení nových zastavitelných ploch [§ 108 odst. 4 SZ].

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 21, 23, 24.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (19)

Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu

Kap. IV, odst. 5 čl. (37) uvádí:

Politika územního plánování musí podpořit ... regeneraci zpustlých urbanizovaných oblastí a nápravu jejich prostředí, regeneraci oblastí poškozených průmyslovým znečištěním a předchozími vojenskými aktivitami.

ČL. (20)

Záměry, které mohou významně ovlivnit charakter krajiny, umísťovat do co nejméně konfliktních lokalit a následně podporovat potřebná kompenzační opatření. S ohledem na to při územně plánovací činnosti, respektovat veřejné zájmy např. ochrany biologické rozmanitosti a kvality životního prostředí, zejména formou důsledné ochrany zvláště chráněných území, lokalit soustavy Natura 2000, mokřadů, ochranných pásem vodních zdrojů, chráněné oblasti přirozené akumulace vod a nerostného bohatství, ochrany zemědělského a lesního půdního fondu. Vytvářet územní podmínky pro implementaci a respektování územních systémů ekologické stability a zvyšování a udržování ekologické stability a k zajištění ekologických funkcí i v ostatní volné krajině a pro ochranu krajinných prvků přírodního charakteru v zastavěných územích, zvyšování a udržování rozmanitosti venkovské krajiny. V rámci územně plánovací činnosti vytvářet podmínky pro ochranu krajinného rázu s ohledem na cílové kvality krajiny a vytvářet podmínky pro využití přírodních zdrojů.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Ochrana krajiny a všech jejích prvků a funkcí je významnou součástí udržitelného rozvoje území. Jejím dodržováním se naplňuje také jeden ze základních cílů územního plánování formulovaný v § 38 odst. 4 SZ.

Při uplatňování této priority je nezbytná znalost limitů využití území včetně jejich zobrazení ve výkresu limitů využití území, jako součásti ÚAP krajů a obcí. Uplatňování této priority souvisí s úkolem územního plánování, uvedeným v § 39 odst. 1 písm. c) stavebního zákona.

Priorita předpokládá vytváření územních podmínek k zajištění ekologických funkcí krajiny jako je její přirozená retenční schopnost, zajištění migrační prostupnosti, produkční schopnosti, regulační funkce apod.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

V návrhu ZÚR [§ 100 odst. 4 SZ] musí být přijata kompenzační opatření, pokud je ve stanovisku k vyhodnocení vlivů na ŽP uvedeno, že ZÚR mají významný negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti a neexistují alternativní řešení s menším negativním vlivem nebo bez něj a ÚPD je nutno přijmout z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu. Z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že se jedná o krajní řešení a je proto vždy nutné hledat především řešení méně konfliktní.

Priorita se uplatní zejména:

- stanovením územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních hodnot území kraje – např. stanovením územních podmínek pro těžbu nerostných surovin ve vymezených prostorách v souladu s dodržováním zásad ochrany přírody a krajiny [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)];
- vymezením prvků ÚSES nadmístního významu [příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. f)] Ve zvláště složitých případech řešení koridorů technické a dopravní infrastruktury, které mohou být v konfliktu s charakterem krajiny a ochranou zvláště chráněných území, je nutné prověřovat vhodná řešení pořízením územní studie [§ 78 odst. 5 SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 2 písm. b)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

V návrhu územního plánu [§ 100 odst. 4 SZ] musí být přijata kompenzační opatření, pokud je ve stanovisku k vyhodnocení vlivů na ŽP uvedeno, že ÚP má významný negativní vliv na území evropsky významné lokality nebo ptačí oblasti a neexistují alternativní řešení s menším negativním vlivem nebo bez něj a ÚPD je nutno přijmout z naléhavých důvodů převažujícího veřejného zájmu. Z tohoto ustanovení jednoznačně vyplývá, že se jedná o krajní řešení a je proto vždy nutné hledat především řešení méně konfliktní.

Priorita se uplatní zejména:

- účelnou koncepcí technické a dopravní infrastruktury, vymezením zastavitelných ploch ve vhodných lokalitách, kde umístěním nedojde k narušení krajinného rázu [§ 80 odst. 2 písm. c), d) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), d)];

- vymezením veřejně prospěšných staveb, podporujících dodávky kvalitní pitné vody a nakládání s odpadními vodami [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c)];
- vymezením veřejně prospěšných opatření, obnovujících tůň a mokřady [§ 80 odst. 2 písm. g) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. g)];
- vymezením veřejně prospěšných opatření, umožňujících migrační prostupnost toků pro vodní organismy [§ 80 odst. 2 písm. g) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. g)];
- návrhem veřejně prospěšných staveb a opatření podporujících zvýšení retenční schopnosti krajiny, zejména v záplavových územích [§ 80 odst. 2 písm. g) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. g)];
- vymezením prvků ÚSES [§ 80 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 3 písm. b), bod 3];
- návrhem veřejně prospěšných staveb a opatření, podporujících ochranu půdy před vodní a větrnou erozí [§ 80 odst. 2 písm. g) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. g)].

Ve zvláště složitých případech řešení koridorů technické a dopravní infrastruktury, které mohou být v konfliktu s charakterem krajiny a ochranou zvláště chráněných území, je nutné hledat schůdné řešení pořízením územní studie – tj. vymezit v ÚP plochy a koridory, kde podmínkou pro rozhodování o změnách v území bude pořízení územní studie [§ 81 odst. 4 SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 2 písm. e)].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MŽP.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14, 20a, 21.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (20)

Úmluva Rady Evropy o krajíně

Čl. 5 a) a dále čl. 5 d):

Každá strana se zavazuje:

- a) *právně uznat krajinu jako základní složku prostředí, v němž obyvatelé žijí, jako výraz rozmanitosti jejich společného kulturního a přírodního dědictví a základ jejich identity;*
- d) *začlenit krajinu do svých politik regionálního rozvoje a územního plánování, do své kulturní, environmentální, zemědělské, sociální a hospodářské politiky, jakož i do ostatních politik s možným přímým či nepřímým dopadem na krajinu.*

Evropské perspektivy územního rozvoje

Čl. (132):

... územní rozvoj může plnit důležitou úlohu při zachování a udržitelném uplatňování biologické rozmanitosti na místní a regionální úrovni. Přestože jsou někdy oprávněna přísná ochranná opatření, bývá často vhodnější integrovat ochranu a správu ohrožených oblastí do strategií územního rozvoje...

Čl. (136):

... Vytvoření sítě chráněných oblastí v celém Společenství (Natura 2000), které jsou zařazeny do Směrnice pro ochranu přirozeného prostředí a do dalších ekologických směrnic, je velmi slibný přístup, který je třeba harmonizovat v rané fázi s politikou regionálního rozvoje. Koordinovaná opatření pro oblasti, které spadají do této sítě, musí být vypracována a sladěna s perspektivami územního rozvoje.

Čl. (20a)

Vytvářet územní podmínky pro zajištění migrační propustnosti krajiny pro volně žijící živočichy a pro člověka, zejména při umísťování dopravní a technické infrastruktury a při vymezování ploch pro bydlení, občanskou vybavenost, výrobu a skladování. V rámci územně plánovací činnosti omezovat nežádoucí srůstání sídel s ohledem na zajištění přístupnosti a prostupnosti krajiny, uplatňovat integrované přístupy k předcházení a řešení environmentálních problémů.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Tato priorita reaguje na potřebu zajištění migrační prostupnosti krajiny pro živočichy a pro pohyb člověka, která je v některých částech území omezena v důsledku srůstání sídel a bariérami v území, tvořenými zejména liniovými dopravními stavbami. Problémem pro některé živočichy je také rozsáhlé bezlesí nebo nedostatečná provázanost přírodě blízkých struktur v krajině.

Ke srůstání sídel dochází v důsledku nekoordinovaného a živelného rozvoje bez respektování zásad správného nakládání s prostředím (krajinou). Zástavba přechází z katastru jednoho sídla do druhého, aniž by mezi nimi byly ponechány alespoň volné pásy zeleně.

V důsledku rozvoje dopravy přibývá liniových dopravních staveb, které jsou nejen faktickou bariérou (u těch komunikací, které jsou oploceny, jsou na uměle vytvořených náspech apod.), ale většina z nich představuje pro živočichy nebezpečí v důsledku nárůstu intenzity dopravy.

Rovněž rozsáhlé plochy zástavby bydlení a komerce mohou mít negativní vliv na migrační propustnost krajiny pro volně žijící živočichy i pro člověka. Také při jejich umísťování v území je tedy třeba brát ohled na zajištění migrační propustnosti krajiny.

Při uplatňování této priority je nutno vždy vycházet z konkrétní situace v území, z potřeby a možnosti vymezení nových zastavitelných ploch, ploch a koridorů veřejné infrastruktury a stanovení dalších podmínek, které mohou nežádoucí srůstání sídel a s tím související nárůst fragmentace krajiny ovlivnit.

V územním plánování je nutno vždy zohledňovat veškeré souvislosti v území (tj. uplatňovat integrovaný přístup k řešení) a to především „komplexně řešit funkční využití území“ [§ 38 odst.1 SZ], včetně řešení environmentálních problémů se zajištěním prostupnosti krajiny.

Migraci živočichů a potřebu zajištění propustnosti krajiny pro člověka je třeba zohlednit při řešení koncepce uspořádání krajiny.

Jedním z podkladů pro naplnění priority v části prostupnosti krajiny pro volně žijící živočichy je např. *Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření* [viz níže citace dokumentů, které se vztahují k prioritě (20a)], zpracované v rámci výzkumného projektu Agentury ochrany přírody a krajiny ČR, EVERNIA s.r.o. a Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v. v. i., které bylo ukončeno v roce 2010.

Tento projekt řešil aktuální problematiku fragmentace krajiny v důsledku bariérového efektu pozemních komunikací a dalších antropogenních struktur pro velké savce. V rámci jeho řešení byla navržena síť migračních koridorů pro velké savce na území ČR, která současně navazuje na obdobné sítě v sousedních státech. Základem pro vymezování spojitě sítě migračních koridorů byla nálezořová data o cílových druzích a podrobná analýza krajinných struktur, zejména rozložení lesů a lokalizace všech typů migračních bariér.

AOPK ČR poskytuje biotop vybraných zvláště chráněných druhů velkých savců jako územně analytický podklad [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č.21].

Tento podklad lze pak využít při řešení problému v územně plánovacích dokumentacích. Jedním z nástrojů, který napomáhá vytváření vhodných podmínek pro migraci živočichů, je územní systém ekologické stability, který ale nelze chápat jako nástroj pro komplexní zajištění migrační prostupnosti krajiny pro všechny volně žijící živočichy. Vzhledem k odlišnému principu a parametrům vymezování a zajištění funkčního ÚSES a principu stanovování migračních koridorů pro obratlovce může být ÚSES využit jako doplňkový nástroj pro zajištění migrační prostupnosti krajiny.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

S využitím poznatků z ÚAP kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č.92, 21, 108 a 109]:

- v požadavcích na uspořádání území kraje a využití jednotlivých rozvojových oblastí stanovit takové podmínky pro sídelní strukturu, aby bylo zabráněno srůstání sídel [§ 77 odst. 2 písm. a), e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a), e)];
- s ohledem na výše uvedené stanovit požadavky na koordinaci územně plánovací činností obcí a na řešení jejich územně plánovacích dokumentací [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. i)];
- v oblastech, ve kterých se vyskytují dálkové migrační koridory a migračně významná území živočichů, stanovit podmínky pro řešení krajiny v požadavcích na uspořádání území kraje a využití vymezených oblastí, ploch a koridorů [§ 77 odst. 2 písm. e), f) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. e), h)].

Při vymezování ploch a koridorů pro nadregionální a regionální územní systém ekologické stability tam, kde je to vhodné, zohledňovat potřebu migrace živočichů [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. f)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Zastavitelné plochy pro bydlení, občanskou vybavenost a výrobu a skladování vymezovat tak, aby nedocházelo ke srůstání sídel, s ohledem na to řešit urbanistickou koncepci [§ 80 odst. 2 písm. c) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c)].

Koncepci veřejné infrastruktury, zejména koncepci dopravní infrastruktury, řešit tak, aby byly minimalizovány dopady na možnost migrace živočichů [§ 80 odst. 2 písm. d) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. d)].

V rámci koncepce uspořádání krajiny řešit prostupnost volné krajiny pro člověka i živočichy [§ 80 odst. 2 písm. e) SZ, příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. e) a vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č. 21].

V územích, ve kterých se vyskytují migračně významná území živočichů vázaných na les, vymezit plochy s rozdílným způsobem využití – plochy lesní [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 27].

Při zpřesňování ploch a koridorů pro nadregionální a regionální územní systém ekologické stability a vymezování ploch a koridorů pro lokální územní systém ekologické stability a stanovování podmínek využití území brát v úvahu také potřeby zajištění migrační prostupnosti území pro živočichy [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č. 21 a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1, písm. e)].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MŽP a MZe.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14, 20, 21, 23.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (20a)

Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření
(AOPK ČR, EVERNIA s.r.o. a Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v. v. i., 2010)

Tento dokument definuje **dálkové migrační koridory**:

„Dálkové migrační koridory jsou základní jednotkou pro zachování dlouhodobě udržitelné průchodnosti krajiny pro velké savce. Jsou to liniové krajinné struktury délky desítek kilometrů a šířky v průměru 500 m, které propojují oblasti významné pro trvalý a přechodný výskyt velkých savců. Jejich základním cílem je zajištění alespoň minimální, ale dlouhodobě udržitelné konektivity krajiny i pro ostatní druhy, které jsou vázány na lesní prostředí.“

A také definuje **migračně významná území** (dále také jen MVÚ):

„Jedná se o široká území, která zahrnují oblasti jak pro trvalý výskyt zájmových druhů, tak pro zajištění migrační propustnosti. V rámci MVÚ je třeba zajistit ochranu migrační propustnosti krajiny jako celku tak, aby byla vždy zajištěna dostatečná kvalita lesních biotopů a variabilita jejich propojení širšího celkového kontextu krajiny. V těchto územích by

měla být problematika fragmentace krajiny zařazována jako jedno z povinných rozhodovacích hledisek v rámci územního plánování a investiční přípravy.“

ČL. (21)

Vymezit a chránit ve spolupráci s dotčenými obcemi před zastavěním pozemky nezbytné pro vytvoření souvislých ploch veřejně přístupné zeleně v rozvojových oblastech a v rozvojových osách a ve specifických oblastech, na jejichž území je krajina negativně poznamenána lidskou činností, s využitím její přirozené obnovy; cílem je zachování souvislých ploch nezastavěného území v bezprostředním okolí velkých měst, způsobilých pro nenáročné formy krátkodobé rekreace a dále pro vznik a rozvoj lesních porostů a zachování prostupnosti krajiny.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Ve většině rozvojových oblastí a os i v některých specifických oblastech může docházet vlivem hospodářské činnosti ke zvýšení problémů, plynoucích ze zvýšeného hluku, nadměrné dopravy, znečištění ovzduší a vody a dalších negativních jevů. Vytvářením ploch zeleně podél ploch výroby, dopravních staveb, v okolí sídel apod. lze částečně snížit dopad těchto negativních jevů.

V ČR by v prostoru této zeleně měl být nástroji územního plánování chráněn převládající přírodní charakter krajiny, při umísťování nezbytných staveb zajištěna jeho prostupnost.

Protože v souladu se zněním priority je vhodné tuto zeleň využívat přednostně pro nenáročné formy krátkodobé rekreace, je potřebné velmi uvážlivě do zelených pásů zakomponovávat zemědělský půdní fond, který rekreační využití omezuje.

Tato priorita váže na kap. 3 PÚR ČR *Rozvojové oblasti a rozvojové osy*, kde v čl. (38) písm. f) je zdůrazněna nutnost ochrany a využití rekreačního potenciálu krajiny při rozhodování o změnách v území.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Vzhledem k tomu, že v PÚR ČR jsou všechny příměstské oblasti krajských měst určeny jako rozvojové oblasti, s požadavkem na ochranu a využití rekreačního potenciálu krajiny, je třeba vzít na vědomí, že nezbytným předpokladem k naplnění této priority je úzká spolupráce těchto měst s okolními obcemi. Kraje by měly zpracovat podklad, případně stanovit kritéria v ZÚR, na základě kterých budou vybrány vhodné pozemky a budou chráněny před zastavěním [§ 77 odst. 2 písm. a), b), f) SZ a příloha č. 7 SZ, část I, odst. 1 písm. a), b), e)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Pro uplatnění této priority v územním plánu je zásadní zohlednění požadavků na koncepci uspořádání krajiny ze ZÚR, které se promítnou do zadání územního plánu [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1 písm. d)].

Při řešení územního plánu se priorita uplatní zejména při stanovování koncepce systému sídelní zeleně, včetně vymezení ploch pro zeleň kolem areálů výroby, dopravních staveb, sídel [§ 80 odst. 2 písm. c), e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část I, odst. 1 písm. c), e), f)]

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MŽP.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14, 19, 20.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (21)

Nová lipská charta

Část B Transformativní schopnost evropských měst

B.2 Zelené město

Transformativní schopnost měst přispívá k boji proti globálnímu oteplování a k vysoké kvalitě životního prostředí – ovzduší, vody, půdy a využití území. Rozvoj vysoce kvalitního městského prostředí pro všechny zahrnuje dostatečnou dostupnost zelených a rekreačních ploch.

ČL. (22)

Vytvářet podmínky pro rozvoj a využití předpokladů území pro různé formy udržitelného cestovního ruchu (např. cykloturistika, agroturistika, poznávací turistika), při zachování a rozvoji hodnot území. Podporovat propojení míst, atraktivních z hlediska cestovního ruchu, turistickými cestami, které umožňují celoroční využití pro různé formy turistiky (např. pěší, cyklo, lyžařská, hipo).

Vysvětlení pojmů a komentář:

Podmínkou fungujících oblastí, vhodných pro cestovní ruch, je atraktivní přírodní prostředí (často velkoplošná chráněná území, rozsáhlé komplexy lesa, rybníční soustavy, řeky, hory, zajímavý ráz krajiny) a dále kulturní hodnoty (památky, kulturní zajímavosti, historická města a vesnice se zachovalou lidovou architekturou atd.).

Rozvoj příležitostí, které poskytuje cestovní ruch, zvláště v regionech hospodářsky problémových, je významným posílením hospodářských podmínek (rozvoj veřejné infrastruktury, vytváření nových pracovních příležitostí atd.). V méně osídlených venkovských oblastech je přírodní a kulturní dědictví základem pro hospodářskou a sociální regeneraci, založenou mimo jiné na „udržitelném“ cestovním ruchu a rekreaci.

Prioritní musí být rozvoj forem kvalitního „udržitelného“ cestovního ruchu.

Je proto nezbytné vyhodnotit dopad cestovního ruchu na dané území (záběr zemědělské a lesní půdy, ohrožení zdrojů pitné vody, poškozování vzhledu krajiny a její znečišťování, poškozování provozem motorových vozidel, změna krajiny způsobená výstavbou objektů pro rekreaci apod.).

V určitých lokalitách je patrný trend růstu cestovního ruchu, jehož míra překračuje možnosti daného území. Požadavek dodržení rozumné míry zatížení území cestovním ruchem je tak stále aktuálnější.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

S využitím poznatků z ÚAP kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1] při stanovení koncepce rozvoje území kraje [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)] je nutno určit územní předpoklady a zásady pro rozvoj rekreace ve vhodných územích.

Na základě stanovené koncepce vymezit plochy rekreace nadmístního významu, ovlivňující území více obcí [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1, písm. e)] [plochy rekreace viz vyhláška č. 157/2024 Sb., § 16].

Ve zvláště citlivých územích vymezit plochy, ve kterých budou prověřeny možnosti rozvoje cestovního ruchu územní studií [§ 78 odst. 5 SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 2 písm. b)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Obce při naplňování této priority vychází ze stanovené koncepce v ZÚR, z poznatků ÚAP obce [vyhláška č. 157/2024 Sb. příloha č. 1] a z doplňujících průzkumů a rozborů.

S ohledem na tato zjištění stanoví obce již v zadání územního plánu požadavky na řešení ploch rekreace včetně propojení míst, atraktivních z hlediska cestovního ruchu, turistickými cestami, které umožňují celoroční využití pro různé formy turistiky [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1, písm. b)].

Priorita se pak v řešení územního plánu uplatní zejména vymezením ploch rekreace [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 16] a stanovením podmínek pro jejich využití [§ 80 odst. 2 písm. c), e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. c), f)] a také stanovením podmínek pro využití nezastavěných ploch, ploch zeleně apod.

Ve zvláště složitých případech řešení ploch rekreace a cestovního ruchu, které mohou být v konfliktu např. s charakterem krajiny nebo ochranou zvláště chráněných území, je vhodné hledat schůdné řešení pořízením územní studie – tj. vymezit v ÚP plochy a koridory, kde podmínkou pro rozhodování v území bude pořízení územní studie [§ 81 odst. 4 SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 2 písm. e)].

V mnoha případech se obce sdružují do místních akčních skupin (MAS), nebo dobrovolných svazků obcí (DSO) a společně vytvářejí strategie rozvoje svého území. V případě MAS se jedná o integrované strategie rozvoje území MAS, zpracované podle jednotné metodiky, které jsou stěžejním dokumentem pro podávání žádostí o poskytnutí finančních prostředků v programovém období 2014–2020. Součástí výše uvedených

rozvojových dokumentů na úrovni MAS a DSO jsou často i rozvojové záměry, týkající se rozvoje cestovního ruchu. V těchto případech je pak vhodné i rozvojové záměry v územně plánovací dokumentaci vzájemně koordinovat.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MMR.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14 a 24.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (22)

Evropské perspektivy územního rozvoje

Kap. 3.2.3 Rozvoj vycházející z místních tradic, rozmanité a produktivní venkovské oblasti uvádí v čl. (89):

... Existují venkovské regiony, které si vytvořily relativně dobré konkurenceschopné postavení v oblasti zemědělství či turistického ruchu.

V čl. (99) téhož materiálu se doporučuje:

Prosazování strategií diverzifikovaného rozvoje s ohledem na potenciál venkovských oblastí, které povedou k rozvoji, založenému na tradicích ... Podpora venkovských oblastí v oblasti vzdělání, kvalifikace a vytváření nezemědělských pracovních příležitostí.

Dále se doporučuje využít rozvojového potenciálu v oblasti ekologicky přijatelných forem turistického ruchu.

ČL. (23)

Podle místních podmínek vytvářet předpoklady pro lepší dostupnost území a zkvalitnění dopravní a technické infrastruktury s ohledem na prostupnost krajiny. Při umísťování dopravní a technické infrastruktury zachovat prostupnost krajiny a minimalizovat rozsah fragmentace krajiny; je-li to z těchto hledisek účelné, umísťovat tato zařízení souběžně. U stávající i budované sítě dálnic, kapacitních komunikací a silnic I. třídy zohledňovat i potřebu a možnosti umístění odpočívek, které jsou jejich nedílnou součástí. Zmírňovat vystavení městských oblastí nepříznivým účinkům tranzitní železniční a silniční dopravy, mimo jiné i prostřednictvím obchvatů městských oblastí, nebo zajistit ochranu jinými vhodnými opatřeními v území. Zároveň však vymezovat plochy pro novou obytnou zástavbu tak, aby byl zachován dostatečný odstup od vymezených dopravních záměrů pro nové úseky dálnic, silnic I. třídy a železnic, a tímto způsobem důsledně předcházet zneprůchodnění území pro dopravní stavby i možnému nežádoucímu působení negativních účinků provozu dopravy na veřejné zdraví obyvatel (bez nutnosti budování nákladných technických opatření na eliminaci těchto účinků).

Vysvětlení pojmů a komentář:

Fragmentace krajiny znamená rozdělení přírodních lokalit, či územních celků v krajině na menší a izolovanější jednotky. Jedním z hlavních důvodů fragmentace krajiny je kromě zemědělství a urbanizace především dopravní infrastruktura, její umístění v území, parametry, intenzita a způsob využívání. Pod tu se řadí nejen silnice a dálnice, ale také železnice a vodní cesty. Liniové dopravní cesty dělí území, kterým procházejí, na menší části, čímž dochází k jeho fragmentaci, která negativně ovlivňuje život v krajině.

S fragmentací krajiny úzce souvisí vznik bariérového efektu, kdy se dopravní stavba stává výraznou bariérou na migrační cestě jak pro migrující druhy živočichů, tak pro člověka. Bariérový efekt lze zmírnit účinnými vhodnými technickými opatřeními.

Prostupnost krajiny pro člověka zajišťují především koridory významných pěších a cyklistických propojení, tj. významných úseků základní sítě pěších tras a páteřních, hlavních, doplňkových či místních cyklotras. Jsou důležité k překonání liniových a plošných bariér (železniční tratě, kapacitní silniční komunikace, průmyslové areály, vodní toky apod.).

Naplňováním této priority je zajišťováno plnění úkolu územního plánování *chránit krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel ... a prostřednictvím územního plánování ... určovat podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťovat ochranu nezastavěného území a nezastavitelných pozemků* [§ 18 odst. 4 stavebního zákona].

Priorita vyjadřuje rovněž požadavek na ochranu obyvatelstva před účinky hluku a imisí z provozu dopravy při vedení koridorů liniových dopravních staveb. Doporučuje se navrhovat taková technická řešení, která zabezpečí, že umístěním dopravní stavby nedojde ke zhoršení podmínek života obyvatel. Zároveň je však při vymezování ploch pro novou obytnou zástavbu nutno zachovat dostatečný odstup od vymezených koridorů pro nové úseky dálnic, silnic I. třídy a železnic. Nebo navrhovat taková řešení uspořádání území (ploch s rozdílným způsobem využití), aby nebyly nové i stabilizované plochy bydlení obtěžovány negativními dopady z provozu na výše uvedených dopravních stavbách po jejich realizaci (např. vymezením zastavitelných ploch pro výrobu, skladování apod. mezi plochy navrhovaného dopravního koridoru a plochy bydlení).

Tato priorita navazuje na Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013. Hlavním cílem je odlehčení městských aglomerací od zbytné dopravy, zajištění zdravého rozvoje měst a obcí včetně respektování ochrany rozvojových a rekreačních ploch v těsné souvislosti s jejich zastavěnými územími.

Zároveň je stále aktuálnější potřeba vymezovat plochy pro parkování, zejména podél hlavních silničních tahů, které slouží jako odpočívky. Na ně je třeba pamatovat při vymezování ploch a koridorů dopravní infrastruktury.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Při navrhování ploch a koridorů dopravní a technické infrastruktury [§ 10 SZ] je nutno volit řešení minimalizující fragmentaci krajiny. Možným naplněním této priority je konfrontovat rozvojové záměry technické a dopravní infrastruktury a koordinovat je tak, aby byla prioritě naplněna v co největší možné míře (např. formou územních studií).

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

V požadavcích na řešení dopravní a technické infrastruktury již v zadání územního plánu [vyhláška č. 157/2024 Sb, příloha č. 4, písm. d)] je nutno uplatnit požadavek na řešení ploch a koridorů dopravní a technické infrastruktury, které minimalizuje fragmentaci krajiny v souladu s řešením problematiky na úrovni kraje. Zároveň, pokud je to možné, je nutno uplatnit požadavek na souběžné umístění dopravní a technické infrastruktury (např. formou územních studií). Také při vymezování ploch a koridorů pro kapacitní dopravní stavby pamatovat na plochy pro odpočívky v rámci silniční dopravy.

To však neznamená, že v blízkosti obytné zástavby nelze realizovat dopravní trasy. Rozhodujícím kritériem je naplnění požadavků platných předpisů, resp. realizace takových opatření, která omezí nepříznivé dopady dopravních tras, např. budováním obchvatů obcí.

Při vymezování ploch pro novou obytnou zástavbu je nutno zachovat dostatečný odstup od vymezených koridorů pro nové úseky dálnic, silnic I. třídy a železnic nebo vyřešit uspořádání území (ploch s rozdílným způsobem využití) tak, aby nebyly nové i stabilizované plochy bydlení obtěžovány negativními dopady z provozu na výše uvedených dopravních stavbách po jejich realizaci (např. vymezením zastavitelných ploch pro výrobu, skladování apod. mezi plochy navrhovaného dopravního koridoru a plochy bydlení.)

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MD, MPO.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 19, 20a, 24.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (23)

Evropské perspektivy územního rozvoje

Kap. 3.3.3 Efektivní a trvale udržitelné využití infrastruktury v čl. (118) konstatuje:

... Efektivnější využití stávající infrastruktury lze dosáhnout posílením ekologicky příznivých dopravních systémů a rozvíjením mezidruhových dopravních řetězců. ... Nezbytná je politika preferující používání veřejné dopravy ve městech a jejich zázemí i v hustě osídlených regionech.

V čl. (124) tento materiál výslovně doporučuje:

Snížení negativních účinků v oblastech vystavených vysokému tlaku dopravy posílením dopravních prostředků slučitelných s ekologickými požadavky ... a dále „koordinované a integrované plánování a řízení infrastruktury k odstranění neefektivních investic (např. nadbytečný paralelní rozvoj dopravní infrastruktury) a zajištění nejefektivnějšího využití stávající dopravní infrastruktury.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013 (ve znění z roku 2019)

Oddíl 7 Společná ustanovení, čl. 30 písm. e) požaduje:

zmírňování vystavení městských oblastí nepříznivým účinkům tranzitní železniční a silniční dopravy, mimo jiné i prostřednictvím obchvatů městských oblastí;

ČL. (24)

Vytvářet podmínky pro zlepšování dostupnosti území rozšiřováním a zkvalitňováním dopravní infrastruktury s ohledem na potřeby veřejné dopravy a požadavky ochrany veřejného zdraví a v souladu s principy rozvoje udržitelné mobility osob a zboží, zejména u center osídlení a uvnitř rozvojových oblastí a rozvojových os. Možnosti nové výstavby je třeba dostatečnou veřejnou infrastrukturou přímo podmínit. Vytvářet podmínky pro zvyšování bezpečnosti a plynulosti dopravy, ochrany a bezpečnosti obyvatelstva a zlepšování jeho ochrany před hlukem a emisemi, s ohledem na to vytvářet v území podmínky pro environmentálně šetrné formy dopravy (např. železniční, cyklistickou).

Vysvětlení pojmů a komentář:

Dostupnost v rámci měst a regionů má významný vliv na kvalitu života, životní prostředí a ekonomickou výkonnost. Rozvoj dopravního systému zajistí obyvatelům efektivní a cenově dostupnou veřejnou dopravu, která snižuje závislost na dopravě soukromými vozidly.

Plánování rozvoje a řízení veřejné dopravy musí zároveň dbát na snižování negativních dopadů dopravy na životní prostředí a organizovat veřejnou dopravu tak, aby byla zajištěna dostupnost přirozených center spádových území. Principy rozvoje udržitelné mobility jsou v souladu s mezinárodními dokumenty a strategickými plány (např. Bílá kniha -- Plán jednotného evropského dopravního prostoru – vytvoření konkurenceschopného dopravního systému účinně využívajícího zdroje) a taktéž s národními dokumenty (Dopravní politika ČR pro období 2014–2020 s výhledem do roku 2050).

Řešení pro zlepšení hromadné dopravy osob představují integrované dopravní systémy (IDS), které v současnosti fungují na různé úrovni téměř ve všech krajích ČR (rozdílná úroveň integrace; některé kraje nemají pokryté celé území tímto systémem).

K naplňování této priority přispěje zejména analyzování provozu integrovaných dopravních systémů a případný návrh jejich rozvoje, zvláště v rozvojových oblastech a osách, a to ve spolupráci odpovědných partnerů a provozovatelů.

Doporučuje se rovněž, aby kraje pořídily studii pro zjištění stavu a návrhu environmentálně šetrných forem dopravy v souladu s principy rozvoje udržitelné mobility osob a zboží pro své území.

Přepravní náročnost, která je zvyšována mimo jiné suburbanizací (bydlení, budování nákupních a zábavních center na okrajích měst a obcí atd.), je nutno prostřednictvím územně plánovací činnosti regulovat.

Znění republikové priority v čl. (24) uvádí veřejnou infrastrukturu jako celek, tj. ve smyslu § 2 odst. 1 písm. m) stavebního zákona a nevylučuje tedy předem žádnou její část. Rozhodnutí o tom, co je „dostatečná“ veřejná infrastruktura závisí na posouzení dané konkrétní nové výstavby. Dostatečná veřejná infrastruktura tak v konkrétním případě nezbytně nemusí zahrnovat veškerou veřejnou infrastrukturu dle stavebního zákona, přitom však není z posouzení žádná část veřejné infrastruktury vyloučena.

Slova „přímo podmínit“ je třeba chápat tak, že veškeré plochy nové výstavby v územním plánu mohou být vymezeny pouze tehdy, pokud je v odůvodnění prokázáno, že je pro ně zajištěna dostatečná veřejná infrastruktura. Buď je tedy v odůvodnění prokázáno, že veškerá stávající veřejná infrastruktura je dostatečná, nebo pokud se prokáže, že je v určitém rozsahu nedostatečná, musí se zároveň s novou výstavbou vymezit v územním plánu i příslušné plochy pro dobudování této chybějící veřejné infrastruktury. V rozsahu, v jakém by využití zastavitelných ploch pro novou výstavbu v případě chybějící veřejné infrastruktury vedlo ke vzniku situací, kdy by nebyly dodrženy požadavky právních předpisů nebo vznikly závažné urbanistické závady, musí být stavby v těchto plochách vyžadující veřejnou infrastrukturu zařazeny do podmíněně přípustného využití s podmínkou, že potřebná veřejná infrastruktura bude vybudována před povolením těchto staveb nebo alespoň před započítáním jejich užívání. Potřebnou infrastrukturu je třeba současně v územním plánu slovně určit. Uvedená problematika může být v územním plánu řešena také s využitím etapizace nebo s využitím podmínky vydání regulačního plánu [§ 81 odst. 4, 6 SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. f), i)].

Poznámka: Například je možné vymezit v ÚPD plochy nové výstavby a v podmínkách pro využití těchto ploch s rozdílným způsobem využití uvést dostatečnou veřejnou infrastrukturu, jejímž vybudováním je využití dané plochy pro danou novou výstavbu podmíněno. Dostatečnou veřejnou infrastrukturu lze zajistit i návrhem dalších ploch a koridorů pro záměry v území (komunikací, technických sítí, občanského vybavení...). Současně je třeba zohlednit i stávající veřejnou infrastrukturu, včetně dostupné občanské vybavenosti. V odůvodnění je pak nutno dané řešení dostatečně zdůvodnit.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Na základě studie ke stavu a návrhu environmentálně šetrných forem dopravy je vhodné vytipovat území, pro které je zavedení některé z vhodných forem dopravy prioritní [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)]

Podle závěrů případné studie a formulované koncepce kraje je pak nutno v ZÚR:

- vymezit koridory dopravní infrastruktury nadmístního významu pro zajištění dobré obslužnosti všech částí území kraje [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)];
- podporovat rozvoj cyklistické dopravy stanovením sítě cyklistických tras, respektive cyklostezek, nadmístního významu a vymezením koridorů pro vybudování cyklostezek spojujících obce v rámci celého kraje, popřípadě v návaznosti na celostátní síť, a to pro rekreační využití i každodenní dojížděku [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)];
- vytvořit územní podmínky pro vybudování nebo modernizaci železniční sítě regionálních tratí [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)];
- pro zajištění lepších předpokladů pro realizaci potřebné veřejné infrastruktury vymezit veřejně prospěšné stavby [§ 77 odst. 2 písm. g) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. i)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

V požadavcích na řešení dopravní infrastruktury již v zadání územního plánu [vyhláška č. 157/2024 Sb. příloha č. 4, odst. 1 písm. c)] je nutno uplatnit požadavek na řešení dopravní infrastruktury s ohledem na ZÚR, ÚAP a doplňující průzkumy a rozbor.

V územním plánu se priorita uplatní zejména:

- vymezením koridorů dopravní infrastruktury včetně podmínek pro jejich umístění [§ 80 odst. 2 SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)];
- podporou rozvoje cyklistické dopravy vymezením koridorů pro vybudování sítě cyklostezek v obcích v návaznosti na ZÚR [§ 80 odst. 2, písm. d) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)].

Podle předpokládané nové výstavby je již v zadání ÚPD nutno stanovit rovněž požadavek na zabezpečení související veřejné infrastruktury.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MD.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 18, 19, 22, 23, 27, 29.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (24)

Nová lipská charta

Kap. B.2

Městská doprava a systémy mobility by měly být efektivní, uhlíkově neutrální, bezpečné a multimodální. Měly by být podporovány aktivní a nízkouhlíkové formy mobility a logistiky, včetně přechodu na veřejnou dopravu, chůzi a jízdu na kole. Veřejná doprava by měla být pro všechny přístupná, cenově dostupná, čistá, bezpečná a atraktivní. Aby se snížily potřeby v oblasti dopravy a mobility, měla by být polycentrická struktura osídlení co nejkompaktnější a nejhustší a podporovat polyfunkční zóny, které zahrnují např. bydlení, maloobchod, výrobu a dopravu.

Čl. (24a)

Na územích, kde dochází dlouhodobě k překračování zákonem stanovených hodnot imisních limitů pro ochranu lidského zdraví, je nutné předcházet dalšímu významnému zhoršování stavu. V územích, kde nejsou hodnoty imisních limitů pro ochranu lidského zdraví překračovány, vytvářet územní podmínky pro to, aby k jejich překročení nedošlo. Vhodným uspořádáním ploch v území obcí vytvářet podmínky pro minimalizaci negativních vlivů koncentrované výrobní činnosti na bydlení. Vymezovat plochy pro novou obytnou zástavbu tak, aby byl zachován dostatečný odstup od průmyslových nebo zemědělských areálů.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Vzhledem k tomu, že v některých územích ČR dochází dlouhodobě k překračování úrovně znečištění ovzduší definované imisními limity [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledovaný jev č. 54 *oblasti s překročenými imisními limity*] a maximálními přípustnými četnostmi jejich překročení, je nutné předcházet dalšímu významnému zhoršování tohoto stavu. I v ostatních částech ČR je nutno předcházet nadlimitnímu obtěžování obyvatelstva látkami, které mohou mít negativní vliv na jeho zdraví, tedy aby nedocházelo ke zhoršování stavu ani v územích, kde dosud imisní limity překračovány nejsou.

Potencionálními zdroji znečištění ovzduší jsou zejména výroba, těžba nerostů a doprava.

V rámci soustavné územně plánovací činnosti je třeba řešit koncepci uspořádání území tak, aby se předešlo možnému negativnímu ovlivnění zejména ploch bydlení a některých druhů občanského vybavení (školy, školy, zdravotnická a sportovní zařízení apod.) a také ploch sloužících k rekreaci.

Tedy lokalizovat nové plochy bydlení, rekreace a občanského vybavení tak, aby byly umístěny mimo ochranná pásma výrobních a jiných zařízení. Při umisťování nových ploch výroby stanovit takové podmínky, aby bylo možno umisťovat jen takové druhy, které nebudou nadlimitně obtěžovat stávající i v ÚPD vymezené plochy bydlení, rekreace a některých druhů občanského vybavení – stanovit, že plocha je pro výrobu využitelná za podmínky, že v navazujícím stupni projektové dokumentace bude prokázáno, že výroba (produkující emise) nebude nadlimitně obtěžovat hlukem a imisemi látek znečišťujících ovzduší příslušné (výše uvedené) plochy.

Kromě vlastních ploch výroby je také třeba pamatovat na obslužnou dopravu, protože vlastní výroba nemusí mít nadlimitní negativní dopady, ale její obslužná doprava může být takového rozsahu, že může produkovat nadlimitní množství zdraví škodlivých látek.

Kromě toho je také třeba v rámci územně plánovacích dokumentací zohlednit a řešit možný vliv stávající tranzitní dopravy v zastavěných územích měst a obcí a navrhovat řešení – vymezovat plochy a koridory pro možné odvedení dopravy mimo souvisle zastavěná území.

K posouzení, zda dochází k „dlouhodobému“ překročení zákonem stanovených imisních limitů, se použije průměr hodnot koncentrací pro čtverec území o velikosti 1 km² vždy za předchozích 5 kalendářních let. Tyto hodnoty Ministerstvo životního prostředí každoročně zveřejňuje prostřednictvím Českého hydrometeorologického ústavu na internetových stránkách jako tzv. „mapy pětiletých průměrných koncentrací“ (https://www.chmi.cz/files/portal/docs/uoco/isko/ozko/ozko_CZ.html).

Ministerstvo životního prostředí tyto mapy poskytuje jako podklad k ÚAP pro kraje a ORP.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

S využitím poznatků z ÚAP kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č., sledovaný jev č. 54] v požadavcích na uspořádání území kraje a využití vymezených ploch a koridorů nadmístního významu stanovit podmínky s ohledem na území s překročeným imisním limitem [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)].

Zohlednit tyto požadavky při územním plánování kraje zejména tam, kde jsou imisní limity dlouhodobě překračovány [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)].

Při umisťování ploch výroby nadmístního významu stanovit podmínky tak, aby při vhodném uspořádání byly minimalizovány dopady na obytná území a území rekreace [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Při stanovování urbanistické koncepce včetně vymezení zastavitelných ploch postupovat tak, aby bylo předcházeno možnosti obtěžování ploch bydlení, rekreace a některých druhů občanského vybavení nadlimitními negativními dopady – tj. umisťovat je mimo ochranná pásma výroby a mimo dosah nadlimitních negativních dopadů z dopravy s výrobou související [§ 80 odst. 2, písm. c), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. c), f)].

Pro zastavitelné plochy výroby stanovit podmínky tak, aby při vhodném uspořádání byly minimalizovány dopady na plochy bydlení a některých druhů občanského vybavení (školky, školy, zdravotnická a sportovní zařízení apod.) a plochy sloužící k rekreaci (vyhláška č. 157/2024 Sb., § 16, § 17).

Dopravní koncepce stanovovat v ÚP tak, aby nebyly nadlimitně obtěžovány plochy bydlení a některých druhů občanského vybavení (školky, školy, zdravotnická a sportovní zařízení apod.) a plochy sloužící k rekreaci [§ 80 odst. 2, písm. d) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)]-

S využitím poznatků z ÚAP obce [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č., sledovaný jev č. 54] je nutné při zpracování ÚP zvláště zohlednit skutečnost, že řešené území nebo jeho část leží v oblasti s překročenými imisními limity [§ 80 odst. 2, písm. f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. f)]-

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MŽP, MD.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 19, 20, 24, 28.

ČL. (25)

Vytvářet podmínky pro preventivní ochranu území a obyvatelstva před potenciálními riziky a přírodními katastrofami v území (záplavy, sesuvy půdy, eroze, sucho atd.) s cílem jim předcházet a minimalizovat jejich negativní dopady. Zejména zajistit územní ochranu ploch potřebných pro umístování staveb a opatření na ochranu před povodněmi a pro vymezení území určených k řízeným rozlivům povodní. Vytvářet podmínky pro zvýšení přirozené retence srážkových vod v území a využívání přírodně blízkých opatření pro zadržování a akumulaci povrchové vody tam, kde je to možné s ohledem na strukturu osídlení a kulturní krajinu, jako jedno z adaptačních opatření v případě dopadů změny klimatu.

V území vytvářet podmínky pro zadržování, vsakování i využívání srážkových vod jako zdroje vody a s cílem zmírňování účinků povodní a sucha.

Při vymezování zastavitelných ploch zohlednit hospodaření se srážkovými vodami.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Přírodní katastrofy působí každoročně značné škody s vážnými následky na životy a zdraví lidí, hospodářství, sídelní strukturu a krajinu. Různé druhy, rozsah a intenzita lidského využívání způsobuje ohrožení velkých ploch půdy nenapravitelnými ztrátami její struktury a funkce. Úkolem územního plánování je v souladu s § 39 písm. l) SZ: „vytvářet a stanovovat podmínky pro snižování nebezpečí v území, zejména před účinky povodní, sucha, erozních jevů a extrémních teplot“, tj. zabezpečit preventivní opatření s cílem předcházet přírodním katastrofám, snižovat jejich rizika, a tím eliminovat nebo alespoň minimalizovat rozsah škod, a vytvořit méně zranitelnou sídelní strukturu.

Je nutné vytvářet podmínky pro zadržování srážkových vod a jejich vsakování doplněním ploch zeleně, stanovováním podmínek pro plochy s rozdílným způsobem využití apod. včetně řešení kanalizačního systému a s ohledem na hydrogeologické podmínky území. Dále je nutné řešit možnosti akumulace srážkových vod, zejména přírodně blízkým způsobem, k jejich dalšímu využití, jako jedno z adaptačních opatření. To vše ve stabilizovaných plochách i při vymezování zastavitelných ploch a ploch změn v nezastavěném území. Zvláště velké zastavitelné plochy, které ovlivňují velké území, včetně vodního režimu, vyžadují podrobnější řešení, včetně zohlednění hospodaření se srážkovými vodami.

Na území ČR je potřeba vytvářet podmínky pro zachování a zlepšení přirozené retence vody v krajině a podmínky pro zlepšení plošné infiltrace povrchových vod do vod podzemních s cílem podpořit zadržování vody v krajině a tím zmírnit negativní vlivy v období sucha, tedy vytvářet podmínky ke zmírňování změny klimatu.

Obdobně je třeba řešit problém erozního ohrožení území (viz priority čl. 14a a 20). Rovněž je třeba návrh ÚPD řešit s ohledem na evidované sesuvy (vymezení zastavitelných ploch mimo ně a mimo území s možnými dopady sesuvů; návrh veřejně prospěšných staveb a opatření ke zmírnění jejich účinků).

Požadavky uvedené v této prioritě souvisí se zjištěními z ÚAP obcí a kraje [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 1, sledované jevy č. 27,30, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 41, 42].

Uplatňování této priority souvisí s cílem územního plánování, uvedeným v § 39 odst. 4 SZ (zajišťuje ochranu nezastavěného území) a § 122, odst. 1, písm. d) SZ: „V nezastavěném území lze v souladu s jeho charakterem povolovat záměry pro snižování nebezpečí havárií, ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků.“.

Evropský parlament a Rada Evropské unie přijaly směrnici 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik s cílem snížení nepříznivých účinků povodní na lidské zdraví, životní prostředí, kulturní dědictví a hospodářskou činnost, které souvisí s povodněmi ve společenství. Tato směrnice ukládala členským státům za povinnost zpracovat do 22. 12. 2011 předběžné vyhodnocení povodňových rizik, do 22. 12. 2013 dokončit mapy povodňového nebezpečí a mapy povodňových rizik a dále do 22. 12. 2015 dokončit a zveřejnit plány pro zvládání povodňových rizik. Směrnice je promítnuta do vodního zákona.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Pro naplnění této priority je nutno věnovat zvláštní pozornost stanovení koncepce území rozvoje kraje a rozvoje a ochrany jeho hodnot, včetně koncepce sídelní struktury kraje, formulaci územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)].

V souladu se stanovenou koncepcí rozvoje a ochrany hodnot kraje a formulovanými územními podmínkami koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot území kraje a se Směrnicí 2007/60/ES je pak nutno:

- vymezit plochy veřejné infrastruktury nadmístního významu pro snížení rizik [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)];
- vymezit veřejně prospěšné stavby nebo veřejně prospěšná opatření, určená k řízeným rozlivům povodní na úrovni kraje [§ 77 odst. 2 písm. h) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. j)];
- vymezit plochy morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod (LAPV) v souladu s Generelem území chráněných pro akumulaci povrchových vod a základních zásad využití těchto území;
- vymezit plochy vhodné pro další opatření v krajině, s cílem zadržování vody [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Na základě poznatků z ÚAP obce, požadavků ZÚR a doplňujících průzkumů a rozborů je nutno v zadání územního plánu formulovat požadavky na ochranu před povodněmi a jinými rizikovými přírodními jevy [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, písm. c), f)]

V územním plánu je pak nutno pro naplnění této priority:

- vymezit plochy pro protierozní opatření, ochranu před povodněmi apod. [§ 80 odst. 2, písm. e) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)];
- vymezit veřejně prospěšné stavby nebo veřejně prospěšná opatření, určená k řízeným rozlivům povodní [§ 80 odst. 2, písm. g) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. g)];
- vymezit plochy morfologicky, geologicky a hydrologicky vhodné pro akumulaci povrchových vod (LAPV) v souladu s Generelem území chráněných pro akumulaci povrchových vod a základní zásady využití těchto území;
- vymezit plochy, ve kterých je zpracování územní studie podmínkou pro rozhodování o změnách v území, a to ve zvláště ohrožených územích tak, aby byla minimalizována rizika případných katastrof [§ 81 odst. 4 SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 2 písm. e)];
- v rámci řešení urbanistické koncepce, včetně vymezení zastavitelných ploch, transformačních ploch a systému sídelní zeleně a koncepce veřejné infrastruktury vytvářet podmínky pro zadržování, vsakování i využívání srážkových vod jako zdroje vody a s cílem zmírňování účinků povodní a sucha-[§ 80 odst. 2, písm. e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. e), f)];
- při vymezování stavebních pozemků na plochách je nutno dodržet ustanovení § 140 odst. 3 písm. c) SZ a § 141 odst. 1 NSZ;
- vymezit plochy pro zadržování a vsakování povrchových vod v krajině [§ 80 odst. 2, písm. e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. e), f)].

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MZe, např. Plány hlavních povodí a Plány oblastí povodí, a MŽP.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: č. 26.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (25)

Územní agenda EU 2030

Část III

(35) **Změna klimatu:** Dopady změny klimatu jsou v evropských zeměpisných regionech značně odlišné v závislosti na stupni zranitelnosti daného regionu. Zvýšené riziko vzestupu hladiny moře, vln veder, lesních požárů, sucha, dezertifikace, jiné degradace půdy, povodní a jiných přírodních a smíšených přírodních a technických nebezpečí vyžaduje místně podmíněná řešení, spolupráci a koordinované politiky. Opatření ke zmírnění změny klimatu a přizpůsobení se jí mohou dokonce pro rozvoj oblastí přinést nové příležitosti. To se může týkat zemědělství, biohospodářství, zelené, modré a oběhové ekonomiky a výroby energie z obnovitelných zdrojů. Dopady změny klimatu, jakož i opatření k jejímu zmírnění a adaptaci, závisí na územním kontextu a je třeba pro ně najít individuálně přizpůsobená řešení na všech úrovních.

ČL. (26)

Vymezovat zastavitelné plochy v záplavových územích a umisťovat do nich veřejnou infrastrukturu jen ve zcela výjimečných a zvláště odůvodněných případech. Vymezovat a chránit zastavitelné plochy pro přemístění zástavby z území s vysokou mírou rizika vzniku povodňových škod.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Úprava na úseku ochrany před povodněmi je obsažena především v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Záplavové území je administrativně určené území, které může být při výskytu přirozené povodně zaplaveno vodou. Rozsah je povinen stanovit na návrh správce vodního toku vodoprávní úřad a to zpravidla včetně vymezení aktivní zóny záplavového území. Vodní zákon stanoví striktně, jaké stavby mohou být umísťovány a jaké činnosti nesmí být prováděny v aktivní zóně záplavových území.

Záplavové území včetně aktivní zóny je jeden z významných limitů využití území.

Mimo aktivní zónu ve stanovených záplavových a ostatních známých inundačních územích mohou být povolovány stavby pouze se souhlasem příslušného vodoprávního úřadu a pouze za podmínek jím stanovených.

Prakticky není možné, aby v záplavových územích (mimo aktivní zónu) nebyly navrhovány a povolovány stavby, a to zejména v zastavěných územích obcí. Je však vždy nezbytně nutné zvážit všechny okolnosti, které k možnosti povolení stavby vedou, včetně zohlednění reliéfu území. Priorita však dbá na to, aby se nové zastavitelné plochy vymezovaly přednostně mimo záplavová území a v záplavových územích pouze ve výjimečných a odůvodněných případech. „Výjimečným a odůvodněným případem“ může být např. obec, jejíž převážná část se nachází v záplavovém území a vymezení zastavitelných ploch mimo záplavové území by znamenalo nežádoucí suburbanizaci se všemi důsledky s tím spojenými; může to být rovněž případ, kdy vymezení ploch mimo záplavové území kolideje s veřejným zájmem na ochraně ZPF (např. by došlo k záboru půd 1. tř. ochrany) apod. I v těchto případech je nezbytné, aby důvody pro vymezení zastavitelných ploch v záplavovém území byly náležitě prověřeny a komplexně posouzeny z hlediska převažujících veřejných zájmů, např. zpracováním a vyhodnocením různých variant umístění zastavitelné plochy, parametrů zástavby na ní a její hustoty, s posouzením jejího ohrožení a škod v případě povodní a prověřením opatření k snížení jejich důsledků.

Zkušenosti z minulých povodní v ČR ukazují, že v řadě případů se obnovuje zástavba v územích s vysokou mírou vzniku povodňových škod. Jedním z důvodů (kromě důvodů ekonomických) je nepřipravenost dalších zastavitelných ploch, do kterých by mohla být zástavba přemístěna. Úkolem územního plánování je v takovýchto územích, v souladu s § 39 písm. l) SZ: vytvářet a stanovovat podmínky pro snižování nebezpečí v území, zejména před účinky povodní, sucha, erozních jevů a extrémních teplot.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Kraje na základě ÚAP obcí, ve kterých jsou stanoveny limity využití území, vyplývající z vymezení záplavových území, musí navrhovat změny využití území v ZÚR s respektováním těchto skutečností.

Z tohoto důvodu kraje v ZÚR posoudí záplavami ohrožená území a stanoví podmínky pro obnovu zástavby v těchto rizikových územích, včetně posouzení, zda je účelné do takovýchto území umísťovat veřejnou infrastrukturu financovanou z veřejných rozpočtů a obnovovat tu, která je opakovaně povodněmi poškozována.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Zásadním limitem využití území jsou vymezené aktivní zóny záplavového území, kde není možné navrhovat žádné zastavitelné plochy.

Obce musí:

- vymezit plochy a koridory pro veřejně prospěšné stavby a opatření k zajištění protipovodňové ochrany a pro zvýšení retence území [§ 80 odst.2, písm. e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. e), f)];

- v případě, že jsou v ÚP vymezeny zastavitelné plochy v záplavovém území, je nezbytné tyto případy řádně odůvodnit, a to i z hlediska účelnosti umísťování veřejné infrastruktury financované z veřejných rozpočtů a obnovování té, která je opakovaně povodněmi poškozována [§ 39 písm. m) SZ];
- v zadání územního plánu stanoví obce požadavek na vymezení zastavitelných ploch pro možnost přemístění zástavby z rizikových území [vyhláška č. 157/2024 Sb. příloha č. 4, odst. 1, písm. c)];
- v řešení územního plánu je pak nutno vymezit plochy a stanovit podmínky pro změnu jejich využití tak, aby bylo minimalizováno riziko vzniku povodňových škod [§ 80 odst.2, písm. e), f) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. f)].

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 25.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (26)

Územní agenda EU 2030

Část III.

(54) Ekosystémy, např. zemědělské, lesní, travní, sladkovodní či mořské, jsou zásadní pro lidskou existenci a důležité pro dlouhodobě udržitelný rozvoj. Máme společnou odpovědnost zajistit, aby byly udržitelně přístupné širší veřejnosti, dobře fungující, odolné, posílené, ve zdravém stavu a aby vytvářely příjem pro místní obyvatelstvo a podniky. To pomůže zmírnit změnu klimatu, bojovat proti úbytku biologické rozmanitosti, zajistit poskytování ekosystémových služeb a zvýšit povědomí veřejnosti o všem výše uvedeném. Zvláště důležité je integrované řízení, které bere v úvahu různé zeměpisné zvláštnosti. Podporujeme tvorbu přírodně blízkých řešení i budování zelených a modrých infrastrukturních sítí, které propojí ekosystémy a chráněná území, v politikách územního plánování, obhospodařování půdy a dalších, a vývoj nových nástrojů krizového řízení ke zvýšení bezpečnosti a odolnosti jednotlivých oblastí.

(56) Evropské přírodní a kulturní dědictví je jedinečnou a různorodou hodnotou, kterou je třeba chránit, spravovat a dále rozvíjet. Oblasti s bohatým přírodním a kulturním dědictvím nebo jedinečnou krajinou musí využívat tyto hodnoty a jejich nevyužitý potenciál co nejlépe. Potřebují vyvážit ochranu přírody, udržitelné využívání přírodních zdrojů a hospodářský rozvoj, mimo jiné vytvářením pracovních míst šetrných k životnímu prostředí, podporou růstu a blahobytu komunit nebo spoluprací s inovativními sociálními podnikateli. Zaměříme se na zvýšení informovanosti a posílení místních a regionálních komunit, aby mohly chránit, obnovovat, využívat a znovu využít své (zastavěné) prostředí, krajinu, hmotné a nehmotné kulturní statky a další jedinečné hodnoty prostřednictvím nástrojů unijní politiky soudržnosti, politiky rozvoje venkova, územního plánování nebo jakýchkoli jiných nástrojů podporujících integrovaný územní nebo místní rozvoj. Tyto nástroje mohou být již v území účinně zavedeny.

Směrnice evropského parlamentu a rady 2007/60/ES o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik

Kapitola IV Plány pro zvládání povodňových rizik

Článek 7

3. Plány pro zvládání povodňových rizik zahrnují opatření, jejichž účelem je dosáhnout cílů stanovených v souladu s odstavcem 2, a prvky uvedené v části A přílohy. Plány pro zvládání povodňových rizik zohledňují důležitá hlediska, jako jsou náklady a přínosy, rozsah a průběh povodní a oblasti s potenciálem zadržet povodně, například přirozená záplavová území, environmentální cíle obsažené v článku 4 směrnice 2000/60/ES, hospodaření s půdou a s vodními zdroji, územní plánování, využití území, ochrana přírody, lodní doprava a přístavní infrastruktura. Plány pro zvládání povodňových rizik se zabývají všemi aspekty zvládání povodňových rizik, přičemž se soustřeďují na prevenci, ochranu, připravenost, včetně povodňových předpovědí a systémů včasného varování, a zohledňují charakteristiky konkrétního povodí nebo dílčího povodí. Plány pro zvládání povodňových rizik mohou zahrnovat rovněž podporu udržitelného využívání území, zlepšení schopnosti půdy zadržovat vodu a kontrolované zaplavení určitých oblastí v případě výskytu povodně.

ČL. (27)

Vytvářet podmínky pro koordinované umísťování veřejné infrastruktury v území a její rozvoj a tím podporovat její účelné využívání v rámci sídelní struktury, včetně podmínek pro rozvoj digitální technické infrastruktury. Vytvářet rovněž podmínky pro zkvalitnění dopravní dostupnosti obcí (měst), které jsou přirozenými regionálními centry v území tak, aby se díky možnostem, poloze i infrastruktuře těchto obcí zlepšovaly i podmínky pro rozvoj okolních obcí ve venkovských oblastech a v oblastech se specifickými geografickými podmínkami.

Při územně plánovací činnosti stanovovat podmínky pro vytvoření výkonné sítě osobní i nákladní železniční, silniční, vodní a letecké dopravy, včetně sítě regionálních letišť, efektivní dopravní sítě pro spojení městských oblastí s venkovskými oblastmi, stejně jako řešení přeshraniční dopravy, protože mobilita a dostupnost jsou klíčovými předpoklady hospodářského rozvoje ve všech regionech.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Historickým vývojem se v sídelní síti ČR utvořila skupina obcí, které plní funkci mikroregionálních středisek. Pojem „mikroregionální“ zde má pouze územní obsah a označuje hierarchický řád „přirozené“ sídelně-geografické centrality. Tyto obce jsou stanovištěm základního občanského vybavení (úplná základní škola, praktický lékař, lékárna, pošta, základní sortiment průmyslového zboží v maloobchodní síti apod.). Tyto obce zajišťují obsluhu nejmenších sídel ve svém okolí.

Počet obyvatel větší a ekonomickou základnou silnější mikroregionální střediska nabízejí i rozsáhlejší možnosti pracovních příležitostí, které vyvolávají denní dojíždku za prací. Je v nich také rozšířeno spektrum služeb, objevují se specializovanější maloobchodní jednotky (např. prodej knih, nábytku), restaurace a bary, různé řemeslnické služby, základní školu doplňují i střední školy a učiliště, zdravotní služby mohou nabídnout lékaře specialisty. Takovýchto silnějších mikroregionálních středisek existuje v ČR okolo 200. V současné době se jejich síť poměrně dobře shoduje s obcemi s rozšířenou působností (ORP).

Zejména do těchto mikroregionálních středisek je nutno zabezpečit dopravní dostupnost.

Pro koordinované umísťování zejména dopravní a technické infrastruktury je třeba konfrontovat jejich rozvojové záměry a formou vhodných podkladů je koordinovat tak, aby byl požadavek priority naplněn v co největší možné míře.

Ke zkvalitnění dopravní dostupnosti obcí přispěje zejména analyzování provozu integrovaných dopravních systémů a návrh jejich rozvoje.

Od časoprostorové dosažitelnosti a intenzity nabízených spojů se do značné míry odvíjí zájem nabízet a urbanizovat další plochy. Naopak intenzifikace a zkvalitňování dopravy ve stávajícím urbanizovaném prostředí měst podporuje intenzifikaci využití stávajících ploch v zastavěném území a tím účinně brání suburbanizaci.

V rámci rozvoje veřejné infrastruktury je nutné zohlednit i požadavky na digitální technickou infrastrukturu, která stále více nabývá na významu, zejména jde o rozvoj vedení elektronické veřejné komunikační sítě.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

V ZÚR je-li to účelné, zpřesnit vymezení ploch z územního rozvojového plánu [§ 77 odst. 2 písm. d) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)] a vymezit plochy a koridory pro veřejnou infrastrukturu nadmístního významu [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)].

Pro stanovení výkonné sítě osobní i nákladní dopravy na území kraje je vhodné využít dopravní studii (studie), která přispěje k účelnému vymezení ploch a koridorů dopravy na území příslušného kraje.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

V požadavcích na řešení dopravní infrastruktury již v zadání územního plánu [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst. 1, písm. c)] je nutno uplatnit požadavek na účelné řešení ploch a koridorů dopravní infrastruktury v souladu s řešením problematiky na úrovni kraje. Zároveň, pokud je to možné, je nutno uplatnit požadavek na souběžné umísťování dopravní a technické infrastruktury.

Při řešení územního plánu je na základě všech poznatků, a to i z úrovně kraje, potřebné stanovit účelnou koncepci veřejné infrastruktury včetně podmínek pro její umísťování [§ 80 odst. 2, písm. d) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)].

V ÚPD obcí, které vykazují charakteristiku mikroregionálních center osídlení, zohlednit v jejich koncepci rozvoje [§ 80 odst. 2, písm. b) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. b)] jejich význam v sídelní struktuře. Tato priorita může být důvodem pro vymezení ploch nadmístního významu v ÚP těchto obcí.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MD, MPO.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 16, 18, 24, 28, 29.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (27)

Územní agenda EU 2030

Část III

(47) Polarizace mezi jádrem Evropy a jejími periferiemi, jejími hlavními městy, metropolitními oblastmi, velkoměsty, městy, venkovem a oblastmi se zeměpisnými a demografickými specifiky podkopává vyvážený územní rozvoj. Obzvláště malá a střední města mají nedostatečně využívaný potenciál tuto polarizaci zmírnit. Hrají klíčovou roli v regionálním hospodářském rozvoji a sociálním blahobytu, zejména proto, že jsou vnitrostátně a mezinárodně přístupná a poskytují dostatečný přístup ke službám na místní a regionální úrovni. Polycentrické sítě mohou také přispět k udržitelnější dopravě. Vyzýváme tvůrce politik ze všech úrovní, aby propagovali polycentrické rozvojové modely, které nabídnou roli všem oblastem.

(61) Přechod na udržitelnou digitální společnost může podpořit decentralizovaný a udržitelný vývoj. E-inkluze, kde lidé, podniky i oblasti mohou využívat digitalizaci ve svůj prospěch, závisí na spravedlivém a cenově dostupném přístupu k vysoce kvalitnímu internetu, propojení pomocí mobilních telefonů nové generace a digitálních dovednostech – při zohlednění otázek udržitelnosti a zdraví. Jedná se zejména o přístup k elektronické veřejné správě a elektronickým službám obecného zájmu, které ovlivňují kvalitu života a konkurenceschopnost oblastí. Vyzveme zúčastněné strany, aby zahájily dialog o potřebě dostatečného přístupu k vysokorychlostním pevným a mobilním komunikačním sítím ve všech oblastech, a potřebě digitální infrastruktury s nízkou uhlíkovou stopou a nízkým dopadem na lidské zdraví.

(63) Spolehlivé sekundární a místní dopravní sítě, které navazují na nadnárodní sítě a centra měst, jsou nezbytné pro kvalitu života a pro obchodní příležitosti. To se týká zejména menších měst, venkovských, okrajových a řídce osídlených oblastí, ostrovů, horských oblastí a nejvzdálenějších regionů. Vyzýváme orgány územního a dopravního plánování, aby prozkoumaly nové sociálně a environmentálně progresivní modely pro místní a regionální mobilitu jako službu a spolupracovali na budování multimodální a ekologicky šetrné dostupnosti center měst i uvnitř těchto center. K tomu lze využít nástroje politiky soudržnosti EU, plány udržitelné městské mobility nebo jakékoli jiné nástroje podporující integrovaný územní nebo místní rozvoj, které již mohou být na území zavedeny.

ČL. (28)

Pro zajištění kvality života obyvatel zohledňovat potřeby rozvoje území v dlouhodobém horizontu a nároky na veřejnou infrastrukturu, včetně veřejných prostranství. Návrh a ochranu kvalitních městských prostorů a veřejné infrastruktury je vhodné řešit ve spolupráci veřejného i soukromého sektoru s veřejností.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Priorita vychází z cíle územního plánování *vytvářet předpoklady pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích* [§ 38 odst. 1 SZ].

Za ideální město lze považovat takové, které má vyvážené podmínky pro všechny důležité aktivity, které ve městě probíhají (doprava, bydlení, práce a volný čas), dodržuje občanská práva a zajišťuje nejlepší životní podmínky obyvatel; akceptuje postoje a životní styl svých obyvatel a bere na vědomí názory všech, kteří ve městě pracují, obchodují apod. Pro zajištění kvality života obyvatel je velmi důležité zohledňovat také potřeby rozvoje veřejných prostranství, i ty jsou součástí veřejné infrastruktury.

Při pořizování územně plánovací dokumentace se vždy koná její veřejné projednání [§ 96 SZ], veřejnost tak má možnost uplatnit své názory a požadavky na to, co se v území děje.

Město by mělo najít rovnováhu mezi moderním rozvojem a zachováním historického dědictví, nové by mělo integrovat bez zničení starého a mělo by podporovat princip udržitelného rozvoje

Procesem, v němž jsou koordinovány územní, tematické a časové aspekty klíčových oblastí městské politiky, je *(dle Nové lipské charty)* integrovaná politika městského rozvoje. Tato politika umožňuje sladění zájmů městského rozvoje a napomáhá vytvoření konsenzu mezi státem, regionem, městy, obcemi a hospodářskými subjekty a umožňuje občanům hrát důležitou a aktivní roli při formování jejich bezprostředního prostředí.

Pro zapojení veřejnosti do územního plánování je klíčová Místní Agenda 21, a to zejména v provázání plánování strategického s plánováním územním. Důsledná koordinace strategického a územního plánování může do jisté míry předcházet řadě konfliktů, které se jinak mohou objevit například až ve fázi uplatňování územního plánu.

Strategické plánování je proces umožňující efektivní řízení rozvoje všech prvků hierarchického uspořádání společnosti (obec, kraj, stát, Evropská unie) i jakékoliv ziskové či neziskové organizace. Směr dalšího rozvoje je přitom dán celkovou vizí, prioritami a konkrétními střednědobými i dlouhodobými strategickými cíli. Strategický plán zjednodušeně stanoví cíle, termíny a případně cesty, jak cílů dosáhnout.

Strategickým plánem se rozumí výchozí plánovací dokument, neodděluje složky sociálního, ekonomického a územního rozvoje. Vyjadřuje na základě předchozích analýz rozvojovou politiku a cíle rozvoje; případně komplexní programový dokument založený na dohodě, formulující strategii rozvoje celé komunity, všech sfér jejího fungování i celého vymezeného území. Problémy řeší celostně, s důrazem na souvislosti a vzájemnou podporu navržených cílů politik a programů.

Naplnění této priority může být úspěšné právě v případech, kdy ve městě dochází k úspěšné koordinaci strategického a územního plánování.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Kraje by měly stanovením koncepce rozvoje území kraje [§ 77 odst. 2 písm. a) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. a)] požadovat, aby probíhala vzájemná koordinace mezi dokumenty územního plánování a regionální (hospodářské) politiky, tj. aby města a obce v jejich správním obvodu vzájemně koordinovaly rozvojové záměry v územně plánovací dokumentaci se záměry strategického plánu – programu rozvoje obce [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. k)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Priorita se uplatní zejména účelně stanovenou základní koncepcí rozvoje území obce, urbanistickou koncepcí, koncepcí veřejné infrastruktury s důrazem na vytváření kvalitních veřejných prostranství a koncepcí uspořádání krajiny [§ 80 odst.2, písm. b), c), d) SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. b), c), d)], která v souladu s koncepcí rozvoje stanovenou krajem koordinuje rozvojové záměry se záměry strategického plánu.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 27, 29.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (28)

Nová lipská charta

Část C Hlavní zásady řádné správy měst

Městská politika pro obecné blaho

Veřejné orgány by měly jednat v zájmu veřejného blaha a zajišťovat služby a infrastrukturu ve prospěch všech. Tato infrastruktura a služby by měly být inkluzivní, cenově dostupné, bezpečné a přístupné pro všechny, včetně nejslabších a nejzranitelnějších skupin obyvatel, zejména těch, kteří žijí ve městech v odlehlých a smršťujících se oblastech. To by mělo zahrnovat zdravotní péči, sociální služby, vzdělávání, kulturní služby, bydlení, zásobování vodou a energií, nakládání s odpady, veřejnou dopravu, digitální sítě a informační systémy. Dále je důležitá kvalita veřejných prostranství včetně modrozelené infrastruktury, jakož i ochrana a revitalizace hmotného kulturního dědictví. ...

Integrovaný přístup

Všechny oblasti městské politiky je nutné koordinovat v prostoru, čase a mezi sektory...

Participace a spoluvytváření

Integrovaný přístup vyžaduje zapojení široké veřejnosti i sociálních, ekonomických a dalších zúčastněných stran, aby bylo možné vzít v úvahu jejich obavy i znalosti...

Víceúrovňová správa

Každá úroveň veřejné správy – místní, regionální, metropolitní, národní, evropská i celosvětová – má na základě zásad subsidiarity a proporcionality specifickou odpovědnost za budoucnost našich měst. Složitě výzvy by měly být řešeny společně na všech úrovních městské a územní politiky. To vyžaduje spolupráci všech aktérů ve společnosti, včetně občanské společnosti a soukromého sektoru. ...

D.1.1 Aktivní a strategická územní politika a územní plánování

... Místní orgány musí uplatňovat udržitelné, transparentní a spravedlivé územní plánování a územní politiku, včetně vlastnictví půdy místními orgány a rozhodování o ní. Aby místní samospráva zajistila odolný a dlouhodobý rozvoj, musí zohlednit strategický a budoucí vývoj a rizika....

ČL. (29)

Zvláštní pozornost věnovat návaznosti různých druhů dopravy. Vytvářet územní podmínky pro upřednostňování veřejné hromadné, cyklistické a pěší dopravy. S ohledem na to vymezovat záměry nezbytné pro efektivní integrované systémy veřejné dopravy nebo městskou hromadnou dopravu, umožňující účelné propojení ploch bydlení, ploch rekreace, občanského vybavení, veřejných prostranství, výroby a dalších ploch, s požadavky na kvalitní životní prostředí. Vytvářet tak podmínky pro rozvoj účinného a dostupného systému, který bude poskytovat obyvatelům rovné možnosti mobility a dosažitelnosti v území. S ohledem na to vytvářet podmínky pro vybudování a užívání vhodné sítě pěších a cyklistických cest, včetně doprovodné zeleně v místech, kde je to vhodné.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Dobré dopravní napojení je nezbytným předpokladem rozvoje měst a jejich zázemí. Vytváření vhodných podmínek pro efektivní městskou dopravu není jen záležitostí nástrojů územního plánování, ale závisí rovněž na podmínkách organizace provozu a zajištění financování této dopravy. Územní plánování může účelnou urbanistickou koncepcí vytvářet územní podmínky pro fungování městské hromadné dopravy. Nejvýznamnější je tento přístup v případě nutnosti napojení suburbanizovaných území, kdy často dochází k výstavbě bez širších souvislostí a hromadnou dopravu je nutno vést po stávajících nedostatečných komunikacích.

Potřeba vytváření územních podmínek pro upřednostňování veřejné hromadné, cyklistické a pěší dopravy je v souladu mj. s Dopravní politikou ČR pro období 2014–2020 s výhledem do roku 2050, s cíli udržitelné mobility a mj. i v souladu s požadavkem, aby nevznikaly rozsáhlé plochy a areály dostupné výhradně automobilovou dopravou.

Pojem „městská hromadná doprava (dále MHD)“ byl doplněn o pojem „integrované systémy veřejné dopravy“ z důvodu vytváření podmínek pro plochy přestupních terminálů (vlak, autobusy, MHD, individuální automobilová doprava, cyklisté, pěší), které postupně vznikají pro propojení různých druhů osobní dopravy navzájem.

Údaje o stávajících zařízeních a případných problémech k řešení hromadné dopravy jsou součástí ÚAP obcí [vyhláška č. 157/2024 Sb., § 2 odst. c) a § 6 odst. 3].

K přelivům cestujících může docházet nejen z individuální automobilové dopravy do kvalitnější MHD a integrovaného dopravního systému (dále jen IDS), ale i do dopravy cyklistické a pěší, a to i z MHD a IDS, která nemusí sloužit pouze jako doprava rekreační, ale může sloužit též k cestám do/ze zaměstnání, přitom současně podporuje zdravý životní styl obyvatel. Proto je třeba v rámci územního plánování vytvářet podmínky pro rozvoj veřejné hromadné, cyklistické a pěší dopravy.

Nedílnou součástí péče o krajinu a přírodní prostředí je mj. začlenění přírodních a přírodě blízkých prvků městské krajiny do funkčního systému zeleně jejich zapojením do systému ekologické stability a do systému pěších a cykloturistických tras, tzv. doprovodná zeleň.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Vzhledem ke skutečnosti, že priorita se váže především k městské hromadné dopravě, její uplatnění se týká zejména území měst a obcí. Efektivní městská hromadná doprava ale úzce souvisí s integrovanými dopravními systémy – viz priorita (24).

V oblasti cyklistické dopravy lze v ZÚR stanovit síť cyklistických tras, respektive cyklostezek, nadmístního významu a vymezit koridory pro vybudování cyklostezek spojující obce v rámci celého kraje [§ 77 odst. 2 písm. e) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. e)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Města a obce by měly vycházet z komplexní rozvahy o předpokládaném nárůstu počtu obyvatel a rozvojových záměrech a z případných problémů k řešení z ÚAP. Na základě těchto poznatků je potom nutno už v zadání územního plánu stanovit požadavky na urbanistickou koncepci a požadavky na řešení dopravní infrastruktury [vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst., písm. b), c)].

V řešení územního plánu se priorita uplatní řešením urbanistické koncepce a koncepce dopravní infrastruktury [§ 80 odst. 2, písm. c), SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. c), d)].

V ÚPD je nutno v zastavěném území a zastavitelných plochách řešit systém sídelní zeleně [§ 80 odst. 2, písm. c) SZ], jehož součástí je doprovodná zeleň pěších a cyklistických tras, a to především v plochách bydlení a v plochách smíšených obytných.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MD.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 24, 27, 28.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (29)

Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP)

Kap. 3. 3. 1 Integrovaný přístup pro lepší dopravní spoje a snazší dostupnost vědomostí uvádí:

Efektivní dopravní a telekomunikační systémy mají klíčovou úlohu při zvyšování ekonomické atraktivnosti metropolí a center.

Je nutno zajistit, aby všechny regiony měly dostatečný přístup k infrastruktuře, aby mohly posilovat svoji sociální a ekonomickou a tím i územní soudržnost ... Politika územního rozvoje musí působit ve směru vysoce kvalitní dopravní struktury doplněné sekundárními sítěmi k dosažení pozitivních efektů v daných regionech.

Tento materiál dále uvádí:

Koncentrace dopravních služeb a jejich přeplněné koridory snižují však efektivnost a zvyšují tlak na životní prostředí v některých oblastech. Ke snížení dopravní zátěže jsou důležitá integrovaná mezidruhová řešení, mezi něž patří přechod na ekologicky příznivé dopravní systémy a efektivnější využití stávajících infrastruktur ... Územní rozdíly ... není možno snižovat bez zásadního zlepšení dopravní infrastruktury a služeb u regionů, kde nedostatečný přístup k dopravní a komunikační infrastruktuře omezuje hospodářský rozvoj.

Nová lipská charta

Městská doprava a systémy mobility by měly být efektivní, uhlíkově neutrální, bezpečné a multimodální. Měly by být podporovány aktivní a nízkouhlíkové formy mobility a logistiky, včetně přechodu na veřejnou dopravu, chůzi a jízdu na kole. Veřejná doprava by měla být pro všechny přístupná, cenově dostupná, čistá, bezpečná a atraktivní. Aby se snížily potřeby v oblasti dopravy a mobility, měla by být polycentrická struktura osídlení co nejkompaktnější a nejhustší a podporovat polyfunkční zóny, které zahrnují např. bydlení, maloobchod, výrobu a dopravu.

ČL. (30)

Úroveň technické infrastruktury, zejména dodávku vody a zpracování odpadních vod je nutno koncipovat tak, aby splňovala požadavky na vysokou kvalitu života v současnosti i v budoucnosti.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Lokalizace ploch a koridorů, vhodných pro provozně samostatné soubory staveb a zařízení vodovodů a kanalizací pro veřejnou potřebu, vyplývá z Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací České republiky. Kraj v samostatné působnosti zajišťuje zpracování a schvaluje plán rozvoje vodovodů a kanalizací pro své území. Plán rozvoje vodovodů a kanalizací je „podkladem pro zpracování ... územně plánovací dokumentace, ... pro činnost stavebního úřadu a pro činnost obce a kraje v samostatné i přenesené působnosti“ [§ 4 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Zpracování / aktualizace ZÚR v této oblasti musí probíhat ve vzájemné koordinaci s plánem rozvoje vodovodů a kanalizací pro území jednotlivých krajů.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Návrh plánu rozvoje vodovodů a kanalizací kraje před jeho schválením kraj projedná s obcemi [§ 4 zákona č. 274/2001 Sb.]. Obce po schválení tohoto plánu jej využijí jako podklad pro zpracování územně plánovací dokumentace ve svém správním obvodu.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MPO, MZe.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Není.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (30)

Nová lipská charta

... Mají-li být města atraktivními a inovativními lokalitami pro konkurenceschopné podnikání, potřebují kvalifikovanou pracovní sílu, sociální, technickou a logistickou infrastrukturu i cenově dostupné a dobře přístupné plochy. Zajištění těchto podmínek, včetně příznivého inovativního prostředí a příležitostí pro místní a regionální výrobu, by mělo být nedílnou součástí městského plánování.

Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP)

Kap. 3.4.3. Hospodaření s vodními zdroji: zvláštní výzva pro územní rozvoj čl. (145):

Politika ochrany vody a hospodaření s vodními zdroji se staly nezbytností. Politika týkající se povrchové a podzemní vody musí navazovat na politiku územního rozvoje. Preventivní opatření ke snižování odpadní vody, nadměrného využívání a znečišťování vodních zdrojů musejí mít přednost před technologiemi „na konci potrubí“. Správné územní plánování může rozhodujícím způsobem přispět ke zlepšení kvality vody. To je také důvod, proč je třeba důsledky velkých vodních projektů posuzovat na základě hodnocení teritoriálních a ekologických dopadů. Přeshraniční a nadnárodní rozvojové strategie navíc představují základ pro lepší hospodaření s vodními zdroji.

ČL. (31)

Vytvářet územní podmínky pro rozvoj decentralizované, efektivní a bezpečné výroby energie z obnovitelných zdrojů, šetrné k životnímu prostředí, s cílem minimalizace jejich negativních vlivů a rizik při respektování přednosti zajištění bezpečného zásobování území energiemi.

Vysvětlení pojmů a komentář:

Obnovitelnými zdroji (OZE) se rozumí obnovitelné nefosilní přírodní zdroje energie, jimiž jsou energie větru, slunečního záření, geotermální energie, energie vody, půdy, vzduchu, biomasy, skládkového plynu, kalového plynu a bioplynu. OZE jsou spolu se zvyšováním energetické efektivity cestou ke snižování emisí, snižování závislosti na fosilních palivech. Přestože je zvyšování jejich podílu žádoucí, je nezbytné brát v úvahu i jiné zákonem chráněné zájmy, případně rizika a sekundární vlivy vyvolané jejich nestabilitou.

Některá zařízení pro výrobu OZE jsou svou kapacitou zařízeními nadmístního významu. Tato mohou svou velikostí nebo typem ovlivňovat charakter krajiny, zejména po stránce estetické. Při jejich lokalizaci a celkovém řešení staveb a zařízení je proto třeba postupovat tak, aby byl minimalizován negativní vliv na okolní i vzdálenější krajinu.

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI KRAJŮ

Problematika podmínek pro rozvoj výroby energie z obnovitelných zdrojů je na úrovni krajů řešena obvykle v programech rozvoje krajů a v územních energetických koncepcích.

Zpracování / aktualizace ZÚR v této oblasti musí probíhat ve vzájemné koordinaci s územní energetickou koncepcí dle zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií, ve znění pozdějších předpisů. Dle § 4 tohoto zákona je územní energetická koncepce podkladem pro zpracování zásad územního rozvoje.

Zásady územního rozvoje pro území příslušného kraje by měly stanovit územní podmínky pro lokalizaci těchto zařízení nadmístního významu. Podmínky by měly být promítnuty do požadavků na koordinaci územně plánovací činnosti obcí a na řešení v územně plánovací dokumentaci obcí [§ 77 odst. 2 písm. i) SZ a příloha č. 7 SZ, část. I, odst. 1 písm. k)].

ZPŮSOB NAPLŇOVÁNÍ PRIORITY V ÚZEMNĚ PLÁNOVACÍ ČINNOSTI OBCÍ

Při zpracování územně plánovací dokumentace obcí je nutno vycházet ze vzájemné koordinace s územní energetickou koncepcí dle zákona č. 406/2000 Sb., o hospodaření energií. Dle § 4 tohoto zákona je územní energetická koncepce podkladem pro zpracování územního plánu.

Obce na základě podmínek, stanovených v ZÚR, na základě ÚAP a doplňujících průzkumů a rozborů posoudí vhodnost umístění obnovitelných zdrojů energie na svém území a uplatní tento požadavek v zadání územního plánu stanovením požadavků na řešení veřejné infrastruktury *{vyhláška č. 157/2024 Sb., příloha č. 4, odst., písm. c)}*.

V řešení územního plánu se prioritou uplatní řešením koncepce veřejné infrastruktury (včetně vymezení ploch pro tyto zdroje energie), včetně podmínek pro její umístění – např. omezení výšky staveb apod., stanovení maximálního koeficientu zastavění plochy, minimálního koeficientu zeleně apod. [§ 80 odst. 2, písm. d), SZ a příloha č. 8 SZ, část. I, odst. 1 písm. d)].

Poznámka: Je nutno mít na zřeteli, že vymezení ploch (jejich využitelná rozloha) pro umístění výroben energie má vliv / je podmíněno nároky na adaptaci stávající veřejné infrastruktury – v tomto případě přenosové soustavy, její „přeprovídní kapacity“.

MOŽNÁ VAZBA PRIORITY NA KONCEPCE RESORTŮ

Znění této priority může sloužit jako jeden z podkladů pro tvorbu resortních koncepcí MPO, MŽP.

VAZBA NA JINÉ PRIORITY

Vazba na prioritu: 14.

CITACE DOKUMENTŮ, KTERÉ SE VZTAHUJÍ K PRIORITY (31)

Nová lipská charta

... K významnému snížení emisí skleníkových plynů přispějí klimaticky neutrální dodávky energie, obnovitelné zdroje, implementace opatření v oblasti energetické účinnosti, stejně jako budovy odolné vůči změně klimatu a uhlíkově neutrální budovy, a pomohou evropským městům přizpůsobit se dopadům změny klimatu. ...

ČL. (32)

Článek zrušen.

4. POUŽITÉ ZDROJE

- Perlín, R. **Venkov, typologie venkovského prostoru**
- MMR (2000). **Evropské perspektivy územního rozvoje (ESDP)**, (český překlad)
- MMR, Ústav územního rozvoje (2006 a další aktualizace). **Principy a pravidla územního plánování**, <https://www.uur.cz/publikacni-cinnost/aktualizovane-prirucky/>
- MMR, Ústav územního rozvoje (2000). **Řídící principy trvale udržitelného rozvoje evropského kontinentu** (český překlad)
- MMR (2020). **Nová lipská charta**. Využití transformativní schopnosti měst pro obecné blaho. (český překlad) - <https://mmr.gov.cz/getmedia/7a79072f-92be-4591-a6da-c25d8b532e03/Nova-lipska-charta.pdf.aspx>
- MMR. **Územní agenda Evropské unie 2030** (český překlad)
_ <https://mmr.gov.cz/getmedia/4511d7a1-8a54-4b01-8f7f-94963bd9482a/Uzemni-agenda-2030.pdf.aspx>
- MMR. **Koncepce rozvoje venkova** (2019), schválená usnesením vlády ze dne 13. ledna 2020 č. 36
- MŽP (1998). **Aarhuská úmluva** (český překlad)
- MPO a Agentura CzechInvest, MMR, MZ, MŽP. **Národní strategie regenerací brownfieldů 2019–2024**, (2019)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013 ze dne 11. prosince 2013 **o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě** a o zrušení rozhodnutí č. 661/2010/EU (konsolidované znění z roku 2019)
- **Informační web územního plánování** – <https://portal.uur.cz/>
- **Rezidenční segregace**, editor Luděk Sýkora, Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Centrum pro výzkum měst a regionů, 2010
- MZe, MŽP. **Generel území chráněných pro akumulaci povrchových vod a základních zásad využití těchto území**. 2011
- AOPK ČR, EVERNIA s.r.o. a Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví v. v. i., 2010. **Vyhodnocení migrační propustnosti krajiny pro velké savce a návrh ochranných a optimalizačních opatření**
- **Politika územního rozvoje České republiky (ve znění závazném od 1. 3. 2025)** a další související materiály – www.mmr.gov.cz
- Usnesení vlády ČR ze dne 29. ledna 2025 č. 64 **ke Změně č. 9 Politiky územního rozvoje České republiky**
- **Portál Občanská společnost** – <http://obcan.ecn.cz/index.shtml?w=u&x=1921880>
- **Slovník územního rozvoje** – <https://www.uur.cz/uzemni-planovani/slovník-uzemního-rozvoje/slovník-ur/>
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000, kterou se stanoví **rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky**
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/60/ES ze dne 23. října 2007 **o vyhodnocování a zvládání povodňových rizik**
- **Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+**
- Usnesení vlády ČR ze dne 4. listopadu 2019 č. 775 **o Strategii regionálního rozvoje ČR 2021+**
- **Úmluva Rady Evropy o krajině**. Sdělení č. 13/2005 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Evropské úmluvy o krajině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 254/2001 Sb., zákon **o vodách a o změně některých zákonů** (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 274/2001 Sb., zákon **o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů** (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 334/1992 Sb., **o ochraně zemědělského půdního fondu**, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhláška č. 157/2024 Sb., o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a jednotném standardu

5. SEZNAM ZKRATEK

DSO	dobrovolný svazek obcí
EU	Evropská unie
HPH	hrubá přidaná hodnota
MAS	místní akční skupina
MK	ministerstvo kultury
MMR	ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	ministerstvo práce a sociálních věcí
MZe	ministerstvo zemědělství
MŽP	ministerstvo životního prostředí
NUTS	nomenklatura územních statistických jednotek
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
PÚR ČR	Politika územního rozvoje České republiky
RP	regulační plán
SZ	stavební zákon
ÚAP	územně analytické podklady
ÚP	územní plán
ÚSES	územní systém ekologické stability
ÚÚR	Ústav územního rozvoje
ZÚR	zásady územního rozvoje
ŽP	životní prostředí

Příloha č. 1: Hospodářsky a sociálně ohrožená území

Hospodářsky a sociálně ohrožená území tvoří:

a) správní obvody obcí s rozšířenou působností

Kraj	Výčet správních obvodů ORP
Středočeský	-
Plzeňský	Horažďovice, Nepomuk, Sušice
Jihočeský	Milevsko, Soběslav, Dačice, Blatná, Jindřichův Hradec
Karlovarský	Kraslice, Sokolov, Ostrov, Aš
Ústecký	Litvínov, Most, Rumburk, Děčín, Varnsdorf, Podbořany, Chomutov, Kadaň, Ústí nad Labem, Lovosice, Teplice, Žatec, Louny, Litoměřice, Bílina
Liberecký	Tanvald, Frýdlant, Semily, Nový Bor, Česká Lípa
Královéhradecký	Broumov, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř
Pardubický	Moravská Třebová, Česká Třebová, Svitavy, Králupy
Kraj Vysočina	Moravské Budějovice, Pacov, Bystřice nad Pernštejnem, Telč, Světlá nad Sázavou, Náměšť nad Oslavou, Chotěboř, Třebíč
Jihomoravský	Veselí nad Moravou, Hodonín, Kyjov, Moravský Krumlov, Znojmo
Olomoucký	Přerov, Jeseník, Šumperk, Konice, Mohelnice, Uničov, Lipník nad Bečvou, Zábřeh, Hranice, Šternberk
Zlínský	Bystřice pod Hostýnem, Kroměříž, Otrokovice, Holešov, Vsetín, Uherský Brod
Moravskoslezský	Karviná, Havířov, Orlová, Vítkov, Rýmařov, Krnov, Bruntál, Bohumín, Odry, Český Těšín, Kopřivnice, Třinec

b) obce na území bývalých vojenských újezdů a obce ovlivněny územím bývalých vojenských újezdů

Vojenský újezd	Obce
Boletice	Polná na Šumavě
Brdy	Borovno, Bratkovice, Dobřív, Drahlín, Felbabka, Hvozdec, Chaloupky, Jince, Křešín, Láz, Malá Víska, Mirošov, Míšov, Nepomuk, Obecnice, Ohrazenice, Podluhy, Sádek, Skořice, Spálené Poříčí, Strašice, Štítov, Těně, Trokavec, Věšín, Vranovice, Zaječov
Dobrá Voda	Čachrov, Hartmanice, Prášily, Srní
Hradiště	Bražec, Doupovské Hradiště
Libavá	Kozlov, Luboměř pod Strážnou, Město Libavá
Milovice-Mladá	Benátky nad Jizerou, Brodce, Čachovice, Jiřice, Lipník, Luštěnice, Milovice, Smilovice, Straky, Všejaň
Ralsko	Bělá pod Bezdězem, Bezděz, Doksy, Hamr na Jezeře, Mimoň, Mukařov, Noviny pod Ralskem, Osečná, Provodín, Ralsko, Stráž pod Ralskem, Zákupy

Název publikace:	POMŮCKA K UPLATŇOVÁNÍ CELOSTÁTNÍCH PRIORIT POLITIKY ÚZEMNÍHO ROZVOJE ČESKÉ REPUBLIKY (ve znění závazném od 1. 3. 2025)
Vydává:	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR Ústav územního rozvoje
Garant za MMR:	Ing. Filip Novosád, odbor územního plánování
Garant za ÚÚR:	Ing. Jakub Kotrla
Foto na titulní straně:	Archiv ÚÚR
Místo a rok vydání:	Praha, Brno, červen 2025
Vydání:	Sedmé aktualizované, internetová verze červen 2025

ISBN 978-80-7663-064-2

Ústav územního rozvoje. Brno

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR
Staroměstské náměstí 6
110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 861 111
www.mmr.gov.cz

ÚSTAV ÚZEMNÍHO ROZVOJE
Jakubské náměstí 3
602 00 Brno
Tel.: +420 542 423 111
www.uur.cz